СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 6.08, 17.50, 11.42;
Віцебск — 5.59, 17.40, 11.41;
Магілёў — 5.58, 17.40, 11.42;
Гомель — 5.56, 17.36, 11.40;
Гродна — 6.25, 18.04, 11.39;
Брэст — 6.23, 18.07, 11.44.

МЕСЯЦ:
Маладзік 26 верасня

ІМЯНІНЫ:
Веры, Надзеі, Любові, Соф'і.

ЗВЯЗДА

30 верасня 1992 г. серада, № 196 (21974)

• выдаецца са жніўня 1917 г. • БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА • цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ВАЎЧЭРЫ БУДУЦЬ І Ў НАС. АЛЕ Ў 1993...

Як паведамілі карэспандэнту «Звязды» з кампетэнтных крыніц, аб ваўчэрах у гэтым годзе грамадзянам РБ пакуль што застаецца толькі марыць. Паводле самых аптымістычных прагнозаў спецыялістаў, увод іх плануецца ажыццявіць дзесьці ў другой палавіне 1993 года. Апярэджваючы пытанне чытачоў наконт намінальнай вартасці ваўчэра, скажам (зноў-такі па прагнозах спецыялістаў), што яна складзе прыкладна 50—80 тысяч рублёў. Прычым намінальная вартасць ваўчэра будзе штогод індэксіравацца з улікам інфляцыі. І, нарэшце, таксама прыемная навіна: магчыма, ваўчэры (прыватызацыйныя чэкі) у Беларусі будуць насіць іншую назву. Якую? Яшчэ невядома.

НАМ ПРАПАНУЮЦЬ УКЛАДВАЦЬ ГРОШЫ Ў ЖЭТОНЫ?..

Мы ўжо выказвалі сваю думку з выпадку падрыхтоўкі да выпуску ў Беларусі медных жэтонаў для тэлефонаў-аўтаматаў замест манет. Меркаванне, што іх хутка скупяць, — не без падстаў. Пацвярджэнне таму — сітуацыя ў Санкт-Пецярбургу, дзе амаль такія ж жэтоны (толькі большага памеру) выкарыстоўваюцца для аплаты ў метро.

«Ашчаднасць» жыхароў Пецярбурга абяцае прабіць чарговую брэш у гарадскім бюджэце: для таго каб ліквідаваць няхватку жэтонаў для праезду ў метро, мэрыя запрасіла ў гарсавета 32 мільёны рублёў. У лютым было выраблена 35 мільёнаў жэтонаў, аднак амаль 16 мільёнаў з іх пецярбуржцы ўжо паспелі «заціснуць». Цяпер для бесперапыннай работы метро трэба вырабіць на Манетным двары яшчэ 15 мільёнаў штук. Калі гарсавет дазволіць мэру зрабіць гэты заказ, то кожны новы жэтон (які прадаецца ў метро за рубель) абыдзецца гораду ў 2 рублі 13 капеек.

Таму і нашым адказным работнікам Міністэрства сувязі і Міністэрства фінансаў трэба ўсё ўзважыць, перш чым выраблять медныя жэтоны для тэлефонаў-аўтаматаў. Інакш «вопыт» пецярбуржцаў сведчыць: «дзірка» ў рэспубліканскім бюджэце стане яшчэ большай. Ці не лепш прапанаваць жыхарам рэспублікі ўкладваць грошы не ў жэтоны, а ў штосьці больш прыбытковае?

КДБ НЕ СПІЦЬ

У ходзе работы па крымінальнай справе супрацоўнікамі Аршанскага аддзела УКДБ і аддзела крымінальнага вышуку ГАУС праведзены вобыскі ў жыхароў горада Барань Аршанскага раёна А. Кандыбіна, С. Паўловіча, В. Папко. У іх адабраны 2 аўтаматы ППШ, самаробны аўтамат тыпу «Узі» з боекамплектам, пісталет замежнай вытворчасці, рэвальвер, карабін, вінтовачны абрэз, ракетніца, боепрыпасы, дзве радыёстанцыі «Віёла», шэсць мяхоў макавай саломкі і прыстасаванне для прыгатавання наркатычных рэчываў. Расследаванне працягваецца.

Падраздзяленне грамадскіх сувязей КДБ Беларусі.

СТАЛІЦА СНД ПЕРАЯЗДЖАЕ З МІНСКА Ў ПІЦЕР?

Усе ведаюць, што пасля падпісання славутых белавежскіх пагадненняў Мінск стаў прэтэндаваць на ролю горада, дзе пастаянна пра[illegible] б сустрэчы лідэраў суверэнных рэспублік [illegible] СНД. Дарэчы, у сталіцы Беларусі ў будынку былога абкома партыі ўжо трывала абсталяваліся каардынацыйныя органы СНД, а мясцовыя ўлады нават называюць Мінск «маленькім Брусэлем». [illegible] віна—ролю сталіцы аспрэчвае Санкт-Пецярбург, які гатоў прыняць рабочую групу кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў. [illegible] Р. Хасбулатавым і мэрам горада на Няве А. Сабчаком яшчэ ў Чэбаксарах на сустрэчы прадстаўнікоў расійскіх Саветаў усіх узроўняў. У самім жа Санкт-Пецярбургу такое рашэнне выклікала неадназначную рэакцыю.

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ

АРМІЯ

Нягледзячы на заявы і чуткі аб тым, што чакаецца скарачэнне беларускай арміі да 90 тысяч чалавек, на самай справе за апошні час наша нацыянальная армія павялічылася на 5.426 ваеннаслужачых і дасягнула 160 тысяч чалавек. На сёняшні дзень на Беларусі 14.892 ваеннаслужачыя не маюць уласных кватэр, прычым 6.200, так і не дачакаўшыся жылля, пайшлі на пенсію. На павелічэнне пенсій былым ваенным патрабуецца прыкладна 5,5 мільярда рублёў.

КАЛІ МЕРКАВАЦЬ ПА СЛОВАХ ПАЎЛА ГЛОБЫ, У НАС НЕ ЎСЁ ТАК ДРЭННА

Саюз прадпрымальнікаў Рэспублікі Беларусь наведаў Настрадамус нашага часу—астролаг Павел Глоба і прапанаваў стварыць у Мінску своеасаблівы астралагічны бізнесклуб, які заняўся б вызначэннем спрыяльных дзён для камерцыі, размяшчэннем фірмаў з пункту гледжання астралогіі і іншымі паслугамі. Акрамя таго, Павел Глоба запэўніў беларускіх прадпрымальнікаў, што зоркі прадказваюць хуткую стабілізацыю палітычнай і эканамічнай сітуацыі ў рэспубліцы.

ПАЛІТЫЧНЫ РЭЙЦІНГ І ГАРЭЛКА

Палітычны рэйцінг пэўных дзеячаў СНД зусім нечакана адбіваецца на мінскіх камерцыйных магазінах, якія гандлююць спіртнымі напіткамі. Так, пляшка гарэлкі «Гарбачоў» каштуе ўсяго 400—450 рублёў, а паўлітровая бутэлька гарэлкі «Ельцын» цягне ажно на 900. Аднак ні тая, ні другая некарыстаюцца вялікім попытам. Адсюль вывад: хоць «Ельцын» даражэй, а значыць і больш каштоўны за «Гарбачова», абодва яны не выклікаюць цікавасці ў аматараў спіртнога Беларусі.

АПЕРАЦЫЯ «КАРАВАН»

Яе правялі супрацоўнікі Пінскага раённага аддзела ўнутраных спраў. На цэлую ноч былі перакрыты лясныя (так званыя партызанскія) сцежкі, якія вядуць у суседнюю Ровенскую вобласць. Мэта рэйду — высвятліць, ці вывозяцца па гэтых дарогах, якія не кантралююцца мытняй, тавары і грузы за кардон. Доўга чакаць кантрабанды не давялося. У адной з легкавушак багажнік і салон «пад завязку» былі набіты карабкамі дэфіцытнага трыкатажу з пінскага аб'яднання «Палессе». Увесь тавар на сотні тысяч рублёў канфіскаваны, а справа будзе перададзена ў суд. Затрымана таксама вялікая партыя бабін з акрыламі, некалькі скрынак з гарэлкай.

МЕДАЛІСТЫ ВЫБІРАЮЦЬ БЕЛАРУШЧЫНУ

Як паведамілі выкладчыкі Брэсцкага педінстытута, самы высокі конкурс сёлета быў на спецыяльнасці «беларуская мова і літаратура»: на 30 месцаў 140 заяў, з якіх 33 заявы падалі медалісты. 13 заяў ад медалістаў было на 15 месцаў па спецыяльнасці «беларуская мова і літаратура і англійская мова»; 17 медалістаў прэтэндавалі на 25 месцаў «беларускай мовы і літаратуры і нямецкай мовы»; на столькі ж месцаў «беларускай мовы і літаратуры і гісторыі» — 14 медалістаў; «беларуская, руская мовы і літаратура народаў свету» — на 45 месцаў 23 медалісты.

Таксама сёлета на спецыяльнасці беларускага профілю запісалася шмат абітурыентаў з гарадскіх школ. Прычым заўважана, што гэта юнакі і дзяўчаты не толькі з раённых цэнтраў, як было раней, а з такіх буйных гарадоў вобласці, як Брэст, Пінск, Баранавічы.

Усяго некалькі заяў было з просьбай замяніць экзамен па беларускай мове на экзамен па рускай. (Ад тых, хто яе за межамі рэспублікі не вывучаў). Былі выпадкі, калі абітурыент прызнаваўся: у маўленні могуць быць памылкі, таму што беларускую мову асвойваў інтэнсіўна, за два-тры гады, паколькі сям'я трапіла ў Беларусь нядаўна. Так што тыя, каму і дзесяцігадовы тэрмін, вызначаны Законам аб мовах для авалодання нацыянальнай, здаецца надта кароткім, могуць павучыцца ў прыезджых...

БелаПАН.

ЗАМЯНІЎ 12 КАНЕЙ

60 новых міні-трактараў мадэлі МТЗ-082 вырабіў філіял МТЗ, размешчаны ў Смаргоні. Іх магутнасць 12 конскіх сіл. Яны працуюць з камплектам прычапных агрэгатаў і акажуць вялікую паслугу фермерам і арандатарам у садах і на агародах.

Будучых уладальнікаў, натуральна, цікавіць цана навінкі. Яна ўнушальная — 170 тысяч рублёў, а значыць — для большасці вясковых жыхароў, а таксама дачнікаў недаступная. Па плану сёлета Смаргонь павінна вырабіць 845 гэтых малагабарытных машын. Але яны пакуль што толькі на паперы. Вытворцы не гарантуюць такой колькасці з-за адсутнасці камплектуючых вырабаў.

Алег ПРАЦЬКО.

Выпуск «Розгаласа» рыхтавалі: Уладзімір Здановіч, Ігар Карней, Аляксандр Коктыш, Станіслаў Сулкоўскі, Ігар Шчучэнка.

Падумаем пра светлую дату ў нашай гісторыі, падумаем пра ўвесь беларускі народ

РЭПАРТАЖ З УРАЧЫСТАСЦЕЙ, ПРЫСВЕЧАНЫХ 1000-ГОДДЗЮ ПОЛАЦКАЙ ЕПАРХІІ І ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ НА БЕЛАРУСІ

II.

26 верасня па праграме адзін з самых насычаных і цікавых дзён Свята. Зранку госці і ўдзельнікі ўрачыстасцей адпраўляюцца ў Полацк, туды, дзе тысячу гадоў назад была заснавана першая епіскапская кафедра. Яе заснаванне дало пачатак не толькі царкоўнаму ўладкаванню на нашай зямлі, але з'явілася і найвялікшай падзеяй у грамадзянскай гісторыі Беларусі. З утварэннем епіскапскай кафедры Полацк стаў духоўным цэнтрам, з якога пашыралася хрысціянская вера, а на грунце жыццялюбнай хрысціянскай маралі развіваліся кніжніцтва, пісьменства, асветніцтва, мастацкая культура. Гісторыя пранікнення і пашырэння хрысціянства на Полацкай зямлі ішла побач з працэсам усталявання полацкай дзяржаўнасці. Гэтая з'ява ў кантэксце агульнаеўрапейскай гісторыі несла вялікі станоўчы патэнцыял для ўсяго старадаўняга беларускага грамадства. Не адгароджваючыся ад здабыткаў сусветнай цывілізацыі, выходзячы на шлях пазнання высокай духоўнасці, палачане будавалі самастойную дзяржаву, пачынаючы з X стагоддзя. Вельмі важна і тое, што к даце Хрышчэння Русі ў Полацкай зямлі існавала ўяўленне аб хрысціянскай святасці, увасабленнем якой з'явілася полацкая княжна Рагнеда. Глыбокая павага да хрысціянскіх дабрадзейнасцяў яе сына — князя Ізяслава сведчыць аб укараненні гэтых якасцей і сярод простых жыхароў, што ў сваю чаргу абумовіла мірны характар распаўсюджання хрысціянства на Полацкай зямлі.

Важнасць таго, што адбылося тысячагоддзе назад, асабліва востра адчуваецца ў нашы дні, калі Беларусь стала самастойнай незалежнай дзяржавай. Адраджаючы сваю гістарычную спадчыну, мы з надзеяй і спадзяваннем звяртаемся да сваіх духоўных каранёў, каб спазнаць саміх сябе, убачыць свой заўтрашні дзень і вызначыць сваё месца і прызначэнне ў свеце. Працэс гэтага адраджэння будзе доўгім і пакутлівым, і нам трэба быць мудрымі і разважлівымі, каб пазбегнуць новых гістарычных катастроф на палітай крывёю продкаў зямлі. «Мы ўмацоўваем падзею тысячагадовай даўнасці з разуменнем той велізарнай ролі, якую адыграла Праваслаўная царква, — адзначыў у прывітальным слове да ўдзельнікаў навуковай канферэнцыі, якая адбылася 25 верасня ў АН Беларусі, Ніл Гілевіч, — па-першае, у духоўным і культурным развіцці беларускага народа на пачатку крышталізацыі яго этнапсіхалогіі, нацыянальнай самасвядомасці, менталітэту, а па-другое — усталяванні і ўмацаванні беларускай дзяржаўнасці; спярша ў абліччы Полацкага княства, а затым—Вялікага княства Літоўскага».

...У пяці аўтобусах размясціліся шматлікія госці і ўдзельнікі ўрачыстасцей. Сярод гасцей Экзарх Усяленскага Патрыярха ў Еўропе мітрапаліт Дамаскін, настаяцелі падвор'яў праваслаўных усходніх цэркваў — Акціяхійскай, Іерусалімскай, Балгарскай, Амерыканскай, прадстаўнікі Беларускай аўтакефальнай царквы ў Амерыцы і Канадзе, пасланнікі біблейскіх таварыстваў, экуменічных арганізацый, а таксама прадстаўнікі праваслаўных цэркваў блізкага замежжа, Францыі, Германіі, Польшчы, Швейцарыі, Англіі, Аўстраліі. Усе яны з'ехаліся ў Беларусь на свята, каб ушанаваць слаўныя «деяния» вялікіх сыноў і дачок гэтай зямлі —прападобнай Ефрасінні, ігуменні Полацкай, якая «яко луча солнечная просветила землю Полотскую», свяціцеляў Міны, Дзіянісія і Сімяона — епіскапаў.

Першы прыпынак у дарозе — старажытнае Заслаўе. Сюды саслаў князь Уладзімір сваю непакорную жонку Рагнеду з сынам Ізяславам. Тут яны прынялі хрысціянства па візантыйскай традыцыі. Месца іх пасялення, якое захавалася і сёння, называецца «Замэчкам», знаходзіцца яно на паўднёвым усходзе горада.

На старажытным гарадзішчы ў прысутнасці вышэйшых праваслаўных іерархаў адбываецца ўрачыстая цырымонія асвячэння Крыжа ў гонар 1000-годдзя. На валах вакол гарадзішча поўна мясцовага люду.

Асвячэнне Крыжа на «Замэчку» выпала на дні праслаўлення Сусветнага Узвіжання Чэснага і Жыватворнага Крыжа Гасподня. Супадзенне гэта, паводле выказвання мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта, невыпадковае. «Зямля і неба. Плоць і дух. Часовае жыццё на Зямлі і вечнасць, смерць і ўваскрэсенне—такія гарызанталі і вертыкалі нашага быцця, якія ствараюць сабою крыж і ў сваім процiборстве, здавалася б, непрымірымыя для нас. Яны, тым не менш, знаходзяць сваё прымірэнне ў Крыжовым подзвігу Айца - выратавальніка, у яго смерці і ў яго ўваскрэсенні. Паклаўшы на сябе знак Крыжа Гасподня, Праваслаўная царква на Беларусі пачынае другое тысячагоддзе свайго выратавальнага для народа служэння. Царква мела вялікае значэнне ў фарміраванні нацыянальнага характару беларусаў і ўсяго ўкладу іх жыцця, уздзеянне Царквы на розумы і сэрцы людзей не перапынялася ў самыя цяжкія перыяды гісторыі беларускага народа, разам з ім праваслаўныя пастары з пакалення ў пакаленне неслі свой цяжкі Крыж».

(Заканчэнне на 3-й стар.).

На здымках: урачыстасці ў Спаса-Ефрасіньеўскім манастыры; у час сустрэчы на цэнтральнай плошчы Заслаўя; Крыж, устаноўлены ў гонар юбілею на месцы старажытнага гарадзішча.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

ЗВАРОТ

Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Шаноўныя суайчыннікі!

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый аб'явіла 1 кастрычніка Днём пажылых людзей. Ва ўсім свеце прынята шанаваць старэйшых, тых, за чыімі плячамі доўгае і дастойнае жыццё.

На долю ж нашых пажылых суайчыннікаў выпалі надзвычайныя выпрабаванні. Яны перажылі жахі варожых нашэсцяў і пасляваенную разруху, крывавы ўціск таталітарнага рэжыму... Яны баранілі Бацькаўшчыну ад чужынцаў і ўздымалі яе з руін... А яшчэ проста сеялі хлеб і гадавалі дзяцей, кахалі і складалі песні. І за ўсё зробленае імі — нізкі наш чалавечы паклон і вялікі дзякуй.

На жаль, даводзіцца канстатаваць, што сёння нашае грамадства не ў стане як след аддаць належнае нашым ветэранам, усім састарэлым людзям. Пакуль дзяржава застаецца беднай, пакуль эканоміка ў крызісе, немагчыма ў поўнай ступені забяспечыць і матэрыяльныя патрэбы пажылых людзей.

Разам з тым, парламент і ўрад імкнуцца пастаянна трымаць іх патрэбы ў полі зроку і рабіць максімум магчымага, каб ветэраны адчулі хоць нейкую палёгку. Усведамляючы, што цяжкасці пераходнага перыяду асабліва адбіваюцца на пенсіянерах, ветэранах, інвалідах, народныя дэпутаты Беларусі прынялі законы аб сацыяльнай абароне інвалідаў, аб ветэранах, аб пенсіённым забеспячэнні, дзейнічаюць урадавыя рашэнні. На чарговую сесію Вярхоўнага Савета ўносіцца пытанне аб павелічэнні мінімальных размераў заработнай платы і пенсій.

Мы запэўніваем нашых пажылых суайчыннікаў, што і надалей будзем узмацняць іх падтрымку, імкнуцца забяспечыць дастойны ўзровень жыцця. Гэта, безумоўна, справа не аднаго дня і звязана яна, у першую чаргу, з нашай агульнай надзеяй на аздараўленне эканомікі, выхад з сённяшняга крызісу.

А для гэтага нам вельмі патрэбны сёння грамадзянская згода, узаемаразуменне паміж пакаленнямі, вытрымка і падтрымка канструктыўных пачынанняў парламента і ўрада рэспублікі.

Напярэдадні Міжнароднага дня пажылых людзей Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў звяртаюцца да народа Рэспублікі Беларусь, да дзяржаўных і грамадскіх органаў, да кіраўнікоў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый з заклікам памятаць аб патрэбах і клопатах пажылых людзей, праяўляць да іх увагу і міласэрнасць, больш поўна выкарыстоўваць вопыт, веды і духоўны патэнцыял ветэранаў. Спадзяёмся, што ўлады на месцах падыдуць да арганізацыі свята без казёншчыны і бюракратызму, змогуць арганізаваць ушанаванне ветэранаў сардэчна, з душой.

Зробім так, каб дзень 1 кастрычніка стаў памятнай датай і добрай традыцыяй у працоўных калектывах. Мы спадзяёмся, што, захоўваючы сацыяльна-палітычную стабільнасць, Беларусь пераадолее крызіс, зойме дастойнае месца ў міжнародным супольніцтве.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

ДА ВІЗІТУ ВЯЧАСЛАВА КЕБІЧА Ў АЎСТРЫЮ

Кіраўнік беларускага ўрада Вячаслаў Кебіч 1 кастрычніка пачынае афіцыяльны двухдзённы візіт у Вену. Мэта паездкі—абмеркаванне шырокага спектра пытанняў, звязаных з развіццём і расшырэннем двухбаковага супрацоўніцтва ў эканамічнай і фінансавай галінах.

Прадугледжваюцца сустрэчы Вячаслава Кебіча з федэральным прэзідэнтам Аўстрыйскай рэспублікі Томасам Клестылем, федэральным канцлерам Францам Враніцкім, а таксама з прадстаўнікамі дзелавых, фінансавых колаў Аўстрыі. У ходзе візіту прадугледжана парафіраванне міжурадавага пагаднення аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве паміж дзвюма дзяржавамі. Плануецца таксама падпісанне мемарандума аб адкрыцці крэдытнай лініі Аўстрыя—Беларусь, пагадненне аб бяспошлінным увозе ў Аўстрыю вырабаў народных умельцаў рэспублікі.

БЕЛІНФАРМ.

СЛОВА ДА ЧЫТАЧА

Фабіян Шантыр

Вялікая і слаўная гісторыя Беларусі. На жаль, большасць нават саміх беларусаў яе не ведаюць.

Пакаранне бяспамятнасцю — адна з самых жорсткіх караў, якія толькі ведае чалавецтва. Наш народ каралі гэтай караю на працягу стагоддзяў амаль усе заваёўнікі. І, трэба сказаць, многага дамагліся. Адзін з самых гордых і таленавітых народаў, які стварыў шэдэўры ў шмат якіх галінах чалавечай дзейнасці, які меў сваю магутную дзяржаву — Вялікае княства Літоўскае, — ледзь не быў ператвораны ў людзей, што не помняць сваіх каранёў, па-просту — у насельніцтва...

Нам, беларусам, гадамі паўтаралі штодзень, што мы ніякі не народ, што мы не маем сваёй мовы, што ў нас не было і няма сваёй гісторыі, свайго мінулага і будучага. Хаваліся, замоўчваліся факты і імёны нашай славы і велічы, а калі сёе-тое і ўспаміналася, дык толькі з адмоўнымі эпітэтамі. Былі, у прыватнасці, распрацаваны цэлыя праграмы па апалячванню, анямечванню, русіфікацыі...

Нельга было, як пісаў М. Дабралюбаў, каб цэлы край так вось узялі і забілі... Свае слова павінны былі сказаць самі беларусы.

У канцы XIX — пачатку XX стагоддзяў узнікаюць адна за адной беларускія нацыянальныя арганізацыі, партыі, выдавецтвы, газеты — пачалося беларускае Адраджэнне. Асабліва ўздыму яно дасягнула ў часы рэвалюцыйных падзей 1905—07 і 1917—18 гадоў. Гэта прывяло да ўтварэння спярша Беларускай Народнай Рэспублікі, потым — Беларускай Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі.

Такі ход падзей не ўсім быў даспадобы. Ужо ў сярэдзіне дваццатых гадоў у Заходняй Беларусі пачынаецца барацьба з усякім нацыянальным беларускім рухам — зачыняюцца беларускія школы, арыштоўваюцца вядомыя дзеячы, спыняецца выданне многіх газет. Паступова гэтая барацьба перакідваецца і ў Савецкую Беларусь. Пад выглядам выкрыцця так званага нацыянал-дэмакратызму — нацдэмаўшчыны — вядзецца планамернае вынішчэнне ўсіх культурных слаёў грамадства, ганьбуецца мінулае беларускага народа, яго мова.

...Сёння, калі Беларусь заявіла пра незалежнасць і суверэнітэт, калі яе прызналі больш ста краін свету, калі мы вяртаем гістарычную памяць, вядома ж, надышоў час аддаць народу тое, што ў яго забралі. А найперш трэба ўзнавіць імёны тых, хто рабіў усё, што было ў змозе, каб беларускі народ адчуваў сябе народам, меў сваю дзяржаўнасць, расказаць пра кожнага з іх праўду.

Да ліку такіх людзей, бясспрэчна, належыць і герой дакументальнага нарыса Анатоля Мяснікова Фабіян Шантыр. Яго, як і папярэдніх герояў твораў А. Мяснікова, — Усевалада Ігнатоўскага, Язэпа Лёсіка і іншых дзеячаў беларускага Адраджэння, вызначае шчырая любоў да свайго народа і Бацькаўшчыны, жаданне зрабіць хоць што дзеля іх росквіту, глыбокая вера ў шчаслівую зорку. Не ўдаючыся ў аналіз нарыса, зазначу толькі: напісаны ён удумлівым, дапытлівым даследчыкам, які ведае факты і ўмее іх аналізаваць, чалавекам нераўнадушным, улюбёным у мінулае і сучаснае свайго краю.

Барыс САЧАНКА.

(Нарыс чытайце на 3-й стар.).

СУМЕЖЖА

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ! У «Звязду» са штотыднёвіка «Чырвоная змена» разам з журналістам Валерам Каліноўскім перавандравала і яго аўтарская рубрыка «СУМЕЖЖА», прысвечаная міжнацыянальнай праблематыцы і суверэнным сувязям Беларусі з суседнімі краінамі.

У «Звяздзе» «Сумежжа» крыху зменіцца і адпаведна з запатрабаваннямі штодзённай газеты пад гэтай рубрыкай будзе з'яўляцца больш інфармацыі пра падзеі і грамадскія з'явы ў жыцці суседніх дзяржаў, пра іх і нашы міжнацыянальныя праблемы, будзе большая разнастайнасць думак і спрэчак.

Спадзяёмся на чытацкую цікавасць да гэтай тэматыкі і зваротную сувязь.

Навіны з «Нівы»

З верасня ў беластоцкай беларускай газеце «Ніва» новы рэдактар — Яўген Мірановіч. Новы галоўны да прызначэння працаваў настаўнікам у мастацкім ліцэі, мае навуковае званне доктара гістарычных навук (што адпавядае нашай кандыдацкай ступені). Я. Мірановіч прызначаны на гэтую пасаду Праграмнай радай беларускіх арганізацый на Беласточчыне, да ўдзелу ў якой адмовілася Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы, чым органам калісьці і была «Ніва».

Гэта значыць, што канфлікт паміж «Нівай» і кіраўніцтвам БГКТ не вычарпаны. Пра гэта ж сведчыць і той факт, што «Ніва» з восені і да гэтага часу не вяртаецца на камп'ютэрным абсталяванні, якое было куплена на датацыю польскага ўрада для выдавецкай дзейнасці беларусаў. Васеннія кіраўніцтва БГКТ проста забрала гэтыя камп'ютэры ў журналістаў, і тыя вяртаюць газету на камп'ютэрах Беларускага дэмакратычнага аб'яднання да прыватных асоб, што прыхільна ставяцца да беларусаў.

Як паведаміў Я. Міраковіч, у тэматыцы газеты адбудуцца некаторыя змяненні. Больш увагі газета будзе ўдзяляць грамадскім справам, палітычнаму жыццю беларусаў у гісторыі — тым яе старонкам, што раней не друкаваліся. У прыватнасці, хутка будзе друкавацца біяграфія С. Булак-Балаховіча, матэрыялы пра У. Ігнатоўскага і інш.

«Ніва» па-ранейшаму выдаецца на датацыі Міністэрства культуры і мастацтва РП, мае невялікі тыраж — 2 тысячы экзэмпляраў і не можа распаўсюджвацца на Беларусі з-за вялікага перакосу ў цэнах на перыядычныя выданні ў Польшчы і ў нас — экзэмпляр «Нівы» каштуе 2 тысячы злотых, а гэта значыць, што за долар можна набыць усяго сем экзэмпляраў.

Так што зусім не абавязкова мы зможам прачытаць артыкулы пра Балаховіча і іншых.

А далей — што сейм установіць

25 верасня афіцыяльна пачалася месячная перадвыбарная кампанія, агітацыя за кандыдатаў Устаноўчага сейма Літоўскай Рэспублікі, які павінен будзе прыняць Канстытуцыю краіны, назначыць прэзідэнцкія выбары, удакладніць заканадаўчыя акты і наогул вывесці Літву на шлях нармальнай дзяржаўнасці. Палавіну месц сейма павінны заняць кандыдаты, выбраныя па мажарытарнай сістэме — ад акруг, другую — прадстаўнікі партый і рухаў у выніку галасавання па агульнанацыянальных спісах. Вылучэнне ішло досыць актыўна — у кожнай акрузе зарэгістраваны па 3—5 кандыдатаў, каля 30 арганізацый прадставілі свае спісы, у якіх па закону павінна быць не менш 20 кандыдатур. Аднак нельга сказаць, што такі ж настрой у выбаршчыкаў, якія стаміліся ад беспарадкаў, сацыяльных праблем.

Сярод фаварытаў лічацца партыя Хрысціянскіх дэмакратаў ды Кааліцыя за дэмакратычную Літву, якую ўзначальвае В. Ландсбергіс і якая апіраецца на структуры «Саюдзіса».

Э. САТКЯВІЧУС,
кандыдат ва Устаноўчы сейм ад Саюза Усходняй Літвы.

КАПІШЧА

Язычніцтва — рэлігія нацыянальная

Язычніцтва, дахрысціянскія вераванні паступова вяртаюцца да латышоў і літоўцаў у якасці нацыянальных. Пакуль што пераважна да інтэлігенцыі, якая не прымае хрысціянства. Але ўсё больш нацыянальна свядомых людзей хіліцца да старажытных сваіх каранёў, вывучае філасофію, касмаганію язычніцтва, шукае святых месцаў, камяні, дрэвы, ля якіх таямніча маліліся іх продкі. Як сцвярджае кіраўнік Садружнасці Ведаў Латвіі Модрыс Слава, толькі ў сярэдзіне мінулага стагоддзя былі патушаны апошнія свяшчэнныя кастры язычнікаў у Латвіі. Увогуле гісторыя язычніцтва за тысячагоддзі яго існавання была складанай. Аж усталявання хрысціянства яно было рэлігіяй Вялікага Княства Літоўскага пры Гедыміне, якое ўвайшло ў гісторыю з язычніцкімі традыцыямі і святынямі. Мноства язычніцкіх храмаў знаходзілася ў Вільні. Але хрысціянства вельмі цяжка станавілася народнай рэлігіяй, і ў часіны нацыянальнага руху маладая літоўская і латышская інтэлігенцыя звярталася да фальклору, у тысячах народных дайнаў (песень). Ідэя адраджэння нацыянальнай рэлігіі знайшла месца ў працах латышоў Райніса, Бараніса, Кітоўцаў Дофкантаса, Відунаса. У 1926 годзе ў Латвіі была створана рэлігійная арганізацыя дыеўтуры (ягамаў — багатырмальнікаў). А ў тыя ж гады ў Літве заснавана таварыства, арганізацыя «Ромува» (ад назвы святога месца ў Прусіі). Натуральна, што пасля акупацыі Літвы і Латвіі Савецкім Саюзам гэтыя арганізацыі былі разагнаны, а іх лідэры рэпрэсіраваны. Ажно да канца васьмідзесятых спробы адраджэння язычніцкага руху жорстка караліся ўладамі. Тым не менш у сталінскім лагеры ў Інце...

Калі ў пачатку 70-х у Вільні студэнты і навукоўцы распачалі з культурнага гуртка зрабіць язычніцкае таварыства, адбыўся вялікі «разгром», пасля якога на працы па спецыяльнасці былі звольнены кіраўнік той студэнцкай суполкі і сённяшні старшыня літоўскага таварыства «Рамува» Іонас Трінкунас.

Цяпер язычніцкія рухі дзейнічаюць. Іх ужо шмат, і ў многіх літоўскіх і латышскіх грамадствах яны ўзялі на сябе функцыю ахоўнай рэлігійна-духоўнай аўры нацыі. Яны не абмяжоўваюцца выключна даследчыцкай дзейнасцю. Многія латышы і літоўцы менавіта ў язычніцтве бачаць карані своеасаблівасці сваіх нацый і процівагу агрэсіўна нівеліруючай плыні заходняй цывілізацыі. Яны будуюць язычніцкі храм (у духоўным разуменні гэтага слова), распаўсюджваюць веды пра сваіх нацыянальных багоў, міфалогію, касмаганію і менталітэт сваіх нацый. Прычым імкнуцца пазбягаць усялякіх канфліктаў і процістаяння з хрысціянскімі канфесіямі.

Вельмі часта пасля вучоных дакладаў, канферэнцый і семінараў, прысвечаных старажытным балцкім вераванням, што амаль штомесяц праходзяць то ў Рызе, то ў Вільні, то ў Коўне, сівыя інтэлектуалы, студэнты, пенсіянеры і дзеці — іх удзельнікі — выходзяць на вуліцу, у месцы, дзе калісь было язычніцкае капішча, распальваюць вогнішча, водзяць карагоды вакол яго, спяваюць народныя песні пад акампанемент старажытных гусляў. Яны выконваюць рытуал, які, паводле ўяўленняў сучасных язычнікаў, быў характэрны дахрысціянскім пакаленням латышоў і літоўцаў, высаджваюць дрэўцы, медытуюць у яднанні сваім з прыродай.

Язычніцкія рухі цяпер — несумненна цікавая з'ява ў інтэлектуальным і духоўным жыцці балцкіх краін. На Беларусі падобныя рухі толькі зараджаюцца, таму літоўскія і латышскія язычнікі прапануюць беларускім аматарам дахрысціянскіх вераванняў усялякую падтрымку і садзейнічанне.

На здымку: Эрнест Брастыньш, заснавальнік латышскага руху Дыеўтураў у 20-х гадах. З карціны Хільда Вікі. («Віедас вэсціс»).

Пакет з аказіяй

Такі від сувязі зноў пашыраецца на нашых землях. Асабліва папулярным ён становіцца ў абмене карэспандэнцыяй з жыхарамі Прыбалтыкі. Не выключана, што праз нейкі час з усім вольным светам простыя беларускія грамадзяне будуць мець стасункі менавіта праз аказію.

Мы робім новыя межы, абсталёўваем мытні, суверэнізуемся. Гэта няблага, так, здаецца, і павінна быць. Ды толькі гэтым усім мы парушаем тыя інфармацыйныя каналы паміж былымі рэспублікамі-сёстрамі, якія існавалі раней і якія нас задавальнялі. Канешне, рынак рве старыя сувязі нават лепш, чым суверэнізацыя. Дарагой стала плата за тэлефонныя размовы, непараўнальна падаражэлі і паштовыя перасылкі. Што датычыцца краін Прыбалтыкі, то ў Міністэрстве сувязі тлумачаць, што менавіта літоўцы ды латышы з эстонцамі прапанавалі прыраўнаваць тарыфы паслуг сувязі з імі да міжнародных стандартаў. Такія ж прапановы распрацоўваюцца цяпер і ў краінах СНД. Так што хутка мы зразумеем, што раней сапраўды была «широка страна моя родная».

Але якія б ні былі тарыфы, калі патрэбна інфармацыя,— заплаціш за перасылку. Абы была толькі магчымасць. Але і гэтага ніхто не гарантуе.

Апошні ліст знаёмага гісторыка з Рыгі Ольгертса Аўнса, які ніколі не вызначаўся шматслоўнасцю, быў на дзіва аб'ёмным. Вучоны прасіў мяне, каб я пайшоў у мінскую кнігарню «Акадэмкніга» і набыў для яго патрэбную беларускую літаратуру паводле прыкладзенага спіса. Раней ён атрымліваў навуковыя кнігі праз аддзел «Кніга — поштай», а цяпер такую перасылку кніг у краіны Прыбалтыкі можна ажыццяўляць толькі праз міжнародны ўчастак паштамта, праз мытную службу, як у Польшчу ці Германію. З такімі ж расцэнкамі. Сіл і сродкаў на гэта магазін «Акадэмкніга» не мае, а таму і адмовіўся ўвогуле абслугоўваць прыбалтыйскіх заказчыкаў. І не адзін Аўнс аказаўся пазбаўленым навуковай інфармацыі з Беларусі, прадаўцы «Акадэмкнігі» паказалі мне і іншыя заказы з Вільнюса, Рыгі, Каўнаса, якія яны не змогуць выканаць. Як растлумачылі ў Міністэрстве сувязі, тут уся праблема ў тым, што, паводле новага статуса Літвы, Латвіі і Эстоніі, пасылкі ў Прыбалтыку павінны праходзіць праз мытню. Што ж, справа важная і, магчыма, зразумелая, калі гаворка ідзе пра пасылкі грамадзян, але ж «Акадэмкніга», як і Міністэрства сувязі, як і мытня,— установы дзяржаўныя і маглі б нейкім чынам гарантаваць супольнае выкананне дзяржаўных правілаў перасылкі пошты.

Мы суверэнізуемся і хацелі б, каб пра нас больш ведалі ў свеце, але самі ж пазбаўляем тых, хто мог бы пашыраць веды пра Беларусь, патрэбнай літаратуры.

Гэта цалкам можна аднесці і да сітуацыі з газетамі і часопісамі. Не ўсе з іх можна выпісаць за межамі рэспублікі. А з беларускамоўных газет можна падпісацца толькі на «Звязду». А астатнія выданні, якія не ўпісаны ў каталог «Роспечати», або своечасова не заплацілі за гэтую паслугу па 15 тысяч рублёў,— страцяць сваіх «замежных» чытачоў, а тыя беларусы, што жывуць у краінах СНД і ў Прыбалтыцы, цяпер застануцца без «ЛіМа», «Чырвонкі», «Голаса Радзімы» і многіх іншых газет і часопісаў. На чым зэканомілі?

Мы ж з Літвы можам сёлета выпісаць адзіны часопіс літаратурнага зместу «Вільнюс», з Латвіі і Украіны — крыху больш, але ўсё роўна не ўсё, і не тое, што хацелася б выпісаць і чытаць як беларусам, так і літоўцам, латышам, украінцам, што жывуць у нашай рэспубліцы.

Сёлета з падпіскай зусім не тая сітуацыя, што была летась. У наступным годзе праблема яшчэ больш абвострыцца. Эстонцы ўжо прапаноўвалі падпісацца на свае выданні па сусветных цэнах — 220 долараў за газету, што выходзіць тры разы на тыдзень. У долараx мы яшчэ зарплату не атрымліваем, так што сапраўды таней ужо карыстацца аказіяй.

Мы становімся суверэннымі, незалежнымі ад інфармацыйных патокаў суседніх дзяржаў... Ці не апынёмся мы ў выніку на абочыне шляху ў Еўропу? Гэта ў вялікай ступені залежыць і ад таго, ці зможам мы пабудаваць сістэму сувязі са светам, інфармацыйныя каналы, даступныя ўсім грамадзянам: навукоўцам, студэнтам, бізнесменам, пенсіянерам.

Валер КАЛІНОЎСКІ,
тэл.: 32-38-01.

З'явіўся «Украінец в Беларусі»

У жыцці ўкраінскай меншасці нашай краіны — значная падзея. Выйшаў першы нумар газеты «Украïнець в Беларусі», заснаванай Асацыяцыяй украінцаў у Беларусі «Ватра». Аднак надрукавана газета не ў Мінску ці Брэсце, а ў Львове. Не па палітычных, а па эканамічных прычынах рэдакцыя не знайшла агульнай мовы з беларускімі друкарнямі, якія запатрабавалі паперу пад тыраж і высокую аплату за паслугі. У Львове ж спагадліва паставіліся да патрэб беларускіх украінцаў...

У першым нумары выдання скразной тэмай праходзяць пытанні ўкраінскасці паўднёвых раёнаў Брэстчыны, дзеяння даваеннай «Просвіты» на Берасцейшчыне. Але газета не робіць ніякіх палітычных заклікаў, шукаючы адказаў у моўных і культурных рамках.

Як сказаў прэзідэнт «Ватры» Багдан Міхайлюк, нічога кепскага, што гэтая тэма гучыць на старонках газеты, у гуртках украінскай мовы, бо ў тых жа гуртках ніколі яшчэ не складаліся планы дзяржаўных перадзелаў, якіх наша зямля даволі шмат зазнала ў сваёй гісторыі.

На перспектыву рэдакцыя збіраецца як мага шырэй асвятляць тэму ўкраінска-беларускіх сувязей.

ВАША ПІСЬМО АТРЫМАЛІ

Сапраўды, не пуставаць жа кватэрам!

«У нашай вёсцы пабудавалі 6 дамоў для чарнобыльцаў, а праўленне калгаса засяліла ў іх сваіх працаўнікоў. Хіба гэта правільна?» — такім пытаннем заканчваўся ліст за подпісам «І. Ракевіч», што прыйшоў з в. Азярніца Слонімскага раёна.

На гэты допіс у рэдакцыю даслалі тлумачэнні **старшыня калгаса «Прагрэс» І. НАГУЙ і намеснік старшыні Слонімскага райвыканкома, начальнік упраўлення капітальнага будаўніцтва І. БАБЯК.** Вось што яны паведамілі:

— Як высветлілася ў час праверкі, пісьмо аказалася ананімным. Тым не менш, сапраўды сёлета ў маі ў калгасе «Прагрэс» прыёмнай камісіяй былі прыняты і здадзены ў эксплуатацыю шэсць двухкватэрных дамоў, прызначаных для перасяленцаў з чарнобыльскай зоны. Прадстаўнікі гаспадаркі — тагачасны намеснік старшыні калгаса І. Нагуй, спецыяліст па кормавытворчасці Н. Анішчык, галоўны заатэхнік Н. Панасік чатыры разы выязджалі ў Хойніцкі раён, каб запрасіць людзей пасяліцца ў гэтых кватэрах. Але на сённяшні дзень толькі дзве сям'і выказалі жаданне пераехаць у слонімскі калгас на пастаяннае месца жыхарства. І праўленне прадаставіла ім дзве кватэры, а астатнія былі часова заселены мясцовымі калгаснікамі, якія не маюць жылля, з мэтай іх аховы. Прытым на такіх умовах: як толькі прыязджаюць людзі з чарнобыльскай зоны, гэтае жыллё адразу ж вызваляецца і прадастаўляецца ў іх распараджэнне.

Сапраўды, не пуставаць жа кватэрам!

Не хочаш працаваць — падавай заяву

Ветэраны вайны, жыхары в. Лубенікі Брагінскага раёна, у сваім пісьме ў рэдакцыю (пад ім стаяла 13 подпісаў) скардзіліся на загадчыцу магазіна, якая дрэнна абслугоўвала пакупнікоў.

Даволі доўга разглядалася гэта заява і вырашалася ўзнятае пытанне. Нарэшце **выконваючы абавязкі старшыні праўлення Гомельскага аблспажыўсаюза А. АЛІЯРНІК** паведаміў:

— Р. Касцючэнка, якая ў сістэме спажыўкааперацыі працавала з 1961 года, раней характарызавалася са станоўчага боку і неаднаразова заахвочвалася грашовымі прэміямі і ўзнагароджвалася граматамі праўлення Брагінскага райспажыўсаюза і аблспажыўсаюза.

Знаходзячыся на пенсіі, яна працягвала працаваць у магазіне і, зразумела, не магла як належыць выконваць свае абавязкі.

Пасля выхаду Р. Касцючэнка з чарговага водпуску праўленне Брагінскага райпо вырашыла правесці сход пайшчыкаў, аднак загадчыца адмовілася ад гэтага і звольнілася з сістэмы гандлю. Зараз у магазіне в. Лубенікі працуе новая загадчыца, і нараканняў на яе работу ад сельскіх жыхароў не паступала.

Прасілі каляску? Калі ласка, атрымайце

«Парайце, дзе можна купіць каляску, якая мне, як інваліду, вельмі патрэбна», — такая просьба была ў пісьме М. Мартысюк з г. Брэста.

«Паведамляем,— піша ў адказе **намеснік загадчыка аддзела сацыяльнага забеспячэння Брэсцкага аблвыканкома А. ЯРАШУК,** — што ўсе інваліды Рэспублікі Беларусь забяспечваюцца інваліднымі крэсла-каляскамі бясплатна. Для гэтага неабходна звярнуцца ў райсабес па месцы жыхарства, прадаставіць заяву і заключэнне ВКК паліклінікі аб патрэбе ў такой калясцы. Акрамя таго, райсабес акажа дапамогу ў афармленні дакументаў. Як адзначаецца ў рэагаванні, пакаёвыя крэсла-каляскі зараз ёсць у наяўнасці і выдаюцца інвалідам. Так што, калі ласка, можаце яе атрымаць.

Як пазваніць з Калодзішчаў у Мінск?

Жыхары п. Калодзішчы напісалі аб тым, што іх пасёлак знаходзіцца недалёка ад Мінска, а вось пазваніць у сталіцу нельга: няма тэлефона-аўтамата. І ставілі канкрэтнае пытанне: калі яны з'явяцца на вуліцах населенага пункта?

На яго адказвае **намеснік міністра сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь В. ВАЛАШЧУК:**

— Пісьмо жыхароў п. Калодзішчы аб устаноўцы таксафонаў разгледжана. У сувязі з адсутнасцю свабодных нумароў на АТС і ліній у кабелі, а таксама незабяспечанасць захаванасці дзеючых таксафонаў у п. Калодзішчы начальніку Мінскага ОПТУС дадзена ўказанне адшукаць магчымасць і ўстанавіць не пазней кастрычніка сёлетняга года адзін таксафон пры ўмове аплаты затрат на яго ўстаноўку і сярэднемесячнага даходу Калодзішчанскім сельскім Саветам. Адначасова з ім неабходна ўзгадніць месца ўстаноўкі тэлефоннага апарата і яго захоўванне ў спраўным стане.

Падрыхтаваў да друку аддзел пісьмаў «Звязды».
(Тэлефон 32-04-52).

АБАНЕМЕНТ ЗА 32 ТЫСЯЧЫ

У мінскім альтэрнатыўным тэатры ўводзяцца абанементы на наведванне мерапрыемстваў, запланаваных тэатрам, галерэяй «Вітанова» і гастрольным агенцтвам. Абанемент будзе ўключаць тры прэм'еры спектакляў, шэсць адкрыццяў выставак, тры галапрадстаўленні, якія пройдуць з кастрычніка 1992 года па сакавік 1993-га. Усяго будзе прададзена 80 абанементаў. Застаецца паведаміць, што кошт абанемента на два месяцы — 32.000 рублёў.

Сапраўды, чалавеку з сярэднім дастаткам такая культура не па кішэні. Набываюць абанементы ў асноўным прадстаўнікі бізнесу, некаторыя біржы, банкі. Арганізатары гэтай справы меркавалі, што сучасным бізнесменам таксама патрэбна нейкая аддушына. І, нягледзячы на вялікую занятасць, два разы ў месяц яны знойдуць час для прыгожых эмоцый. Тым больш, у іх з'явіцца магчымасць не толькі прыемна адпачыць, але і часцей сустракацца адзін з адным, гутарыць.

Грошы, набытыя такім чынам, пойдуць на новыя праекты тэатра і галерэі.

Ларыса ЦІМОШЫК.

ШТО ПАТРЭБНА НАШАМУ ГРАМАДСТВУ:
творчая моладзь або рост дзіцячай злачыннасці?

Менавіта так паўстае зараз пытанне ў сферы выхавання падлеткавай моладзі. Галоўнымі выхавальнікамі дзяцей спрадвеку лічылі і лічаць, зусім апраўдана, сям'ю і школу. Недабратворны ўплыў вуліцы на выхаваўчы працэс таксама агульнавядомы.

Гадамі савецкая ўлада рабіла ўсё магчымае і немагчымае для таго, каб у бацькоў усё менш і менш было часу для выхавання сваіх дзяцей, а ў дзяцей усё больш для вуліцы, падваротняў і падвалаў. Школу ж будавалі і перабудоўвалі, рэфармавалі, падганялі пад нейкі сярэдні ўзровень, здольны выпускаць масавага пасрэдніка.

Цяпер неабходна стварыць праграму сацыяльнай рэабілітацыі падлеткавай моладзі. Яна павінна ахопліваць асноўныя пытанні: фінансаванне, памяшканні, матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне, прафесіянальныя кадры педагогаў, пазбаўленыя праблемы малой заработнай платы, нястачы жылля і інш.

Ужо цяперашняе пакаленне дзяцей ва ўзросце ад дзесяці і больш павінна прайсці праз сетку культурна-асветніцкіх і адукацыйных устаноў, здольных даць дзіцяці ўсё неабходнае для самаўдасканалення, пошуку свайго я, свайго творчага пачатку.

Я добра разумею, што на паперы ўсё выглядае проста, а як толькі возьмеш аловак і пачнеш падлічваць, у якую суму гэта выльецца, то міжволі засумняваешся. Але якімі б моцнымі ні былі гэтыя сумненні, разумны сэнс павінен падказваць адно: затраты і праца будуць апраўданы працвітаннем усяго грамадства, усёй краіны, бо дзяржава, якая не клапоціцца аб дзецях і старых, рыхтуе сабе пагібель.

Пры сучасных цэнах, іх пастаянным росце, нестабільнасці эканомікі цяжка прэтэндаваць на дакладнасць лічбаў, але паспрабуем хоць бы прыблізна вызначыць, у што абыдзецца адкрыццё клуба радыёканструявання ў мікрараёне. Набыццё мэблі, вымяральных прыбораў, інструменту, розных матэрыялаў — прыпою, радыёдэталей, металу, фальгіраванага шклотэкстыліту, хімікатаў для траўлення плат, станочнага, ігравога і камп'ютэрнага абсталявання запатрабуе разавых затрат у суме 200—300 тыс. рублёў. Калі клуб будуць наведваць 40—50 падлеткаў, то штогадовае ўзнаўленне расходных матэрыялаў на вучэбны працэс запатрабуе затрат у суме каля 100 тыс. рублёў. З улікам заработнай платы кіраўніка ўтрыманне такога клуба ў першыя два гады будзе каштаваць 400—500 тыс. руб., а ў далейшым 200—250 тысяч.

Адкрыццё іншых клубаў і гурткоў — авіямадэльнага, суднамадэльнага, аўтамадэльнага і г. д. вымагае прыкладна такіх жа затрат з невялікімі варыяцыямі пачатковых і наступных расходаў.

Сучаснае фінансаванне раённай станцыі юных тэхнікаў, ці, як іх цяпер называюць, цэнтра тэхнічнай творчасці навучэнцаў і моладзі, які налічвае 70—80 гурткоў з напаўненнем у 800—1000 чалавек і пры штаце кіраўнікоў гурткоў з адміністрацыйна-кіраўніцкім апаратам у 20—25 чалавек, а таксама з утрыманнем кіраўнікоў гурткоў на ўмовах пагадзіннай аплаты ў колькасці 10—15 чалавек, — такое фінансаванне павінна абыходзіцца ў 12—14 млн. рублёў.

Пры знаёмстве з каштарысам былой Фрунзенскай СЮТ, якая з'яўлялася найбольш моцнай з усіх раённых станцый, можна сказаць, што фінансаванне яе знаходзілася на самым нізкім, я сказаў бы, жабрацкім узроўні. 100—120 тыс. руб. пры напаўненні СЮТ 2.000—3.000 навучэнцамі і раней былі мізэрнай сумай, а цяпер гэта кропля ў моры.

Партызанская станцыя юных тэхнікаў, дырэктарам якой з'яўляюся я, яшчэ захавала свой статус. На жаль, магу канстатаваць факт адсутнасці да гэтага часу каштарысу расходаў на сёлетні год. Паводле слоў эканамістаў і бухгалтараў, нам на гэты год выдзелілі 10 000 рублёў. Пры такім фінансаванні не далёка той час, калі дзецям не трэба будзе хадзіць у гурткі, бо працаваць не будзе чым. А на станцыі ў 1991/92 навучальным годзе працавала 60 гурткоў з напаўненнем больш як 500 навучэнцаў. Пачатковая база ў станцыі цудоўная, папоўніць бы яе новай сучаснай тэхнікай — камп'ютэрамі, відэамагнітафонамі, тэлевізарамі, расшырыць вытворчыя і вучэбныя плошчы, наладзіць забеспячэнне матэрыяламі — і мы змаглі б давесці колькасць гурткоў да 80—90 пры напаўненні звыш 900 чалавек. У гэтым навучальным годзе калектыў станцыі прыняў рашэнне прыцягнуць да гуртковай работы дзяцей школы-інтэрната глуханямых, для чаго кіраўнікі гурткоў згодны прайсці курс сурдаперакладчыкаў. Будзем спрабаваць прыцягваць да гуртковай работы дзяцей-інвалідаў дома.

Ёсць апасенні, што і наша СЮТ дажывае свае апошнія дні. Яе проста хочуць зрабіць аддзелам пры раённым Доме піянераў, (як гэта было ў Савецкім раёне), які будзе перайменаваны ў раённы цэнтр эстэтычнай і тэхнічнай творчасці навучэнцаў і моладзі.

Да якога ж часу мы будзем прыкрываць сваё жабрацтва зменай шыльдаў. Як бы ні была названа пазашкольная ўстанова, калі ёй не даць адпаведнага фінансавання і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, гэта будзе як мінімум яшчэ адно неданошанае, калі не мёртванароджанае дзіця. Тры прыклады ўжо ёсць: Ленінскі, Савецкі, Фрунзенскі. Можа хопіць? Няхай хоць Партызанскі застанецца для гісторыі.

Г. КІЛАСАНІДЗЕ,
дырэктар СЮТ Партызанскага раёна г. Мінска.

СЛУЖБА — ДНІ І НОЧЫ

«КАНТЭЙНЕРНАЯ СПРАВА»

Сёння кожнага з нас цяжка чым-небудзь здзівіць, а тым больш дачнымі пабудовамі. Іншыя камяніцы нагадваюць палацы. І тым не менш, калі супрацоўнікі транспартнай міліцыі наведалі адзін з дачных участкаў пад Гродна, яны былі нямала здзіўлены. За домам стаяў 20-тонны чыгуначны кантэйнер. Зусім новы, нават фарба не аблезла, ён у гэты час павінен быў імчаць па рэйках ці, сама менш, стаяць пад пагрузкай-выгрузкай дзе-небудзь на станцыі. А гэтая вялізная сталёвая скрыня памерам 6×2,4 метра ўладкавалася на дачы. Што ж — ідэальны гараж ці склад. Але ж такія рэчы ў продажы не бываюць. У лепшым выпадку — стары, адслужыўшы ўсе магчымыя тэрміны і спісаны кантэйнер яшчэ можна было некалькі гадоў назад па сходнай цане набыць у чыгуначнікаў. Але тыя часы адышлі ў нябыт, цяпер гэта страшэнны дэфіцыт. А тым больш зусім новы.

На традыцыйнае пытанне, дзе гаспадар набыў гэтую самую рэч, пачуўся банальны адказ:

— Набыў па сходнай цане ў аднаго чалавека.

— І якая ж гэтая самая... «сходная цана»? — праявілі зусім законную цікавасць супрацоўнікі транспартнай міліцыі.

Аказалася, што набыў ён гэтую рэч недзе за 10 тысяч рублёў праз пасрэдніка, з якім чыста выпадкова яго звялі. А даставілі на грузавіку. Прозвішчы пасрэдніка, вадзіцеля, дзе жывуць, працуюць, вядома, не ведае.

Можа, каго іншага такі адказ і задаволіў бы, толькі не супрацоўнікаў міліцыі. Зноў жа, калі верыць дачніку, які выклаў за яго ажно 10 тысяч рублёў (хлусіць таму не было ніякай падставы), значыць, рэч гэтую недзе ўкралі, а потым перапрадалі. Кантэйнер амаль новы, 1990 года выпуску, па дзяржаўнай цане цягне больш як на 100 тысяч рублёў, а тут за нейкія 10 тысяч... Каму патрэбна падобная «камерцыя»?

Пасля няхітрых разлікаў прыйшлі да высновы, што за зыходны пункт трэба браць кантэйнерную пляцоўку чыгуначнай станцыі. Магчыма, у Гродна, мо ў якім іншым месцы, але абавязкова ў гэтай справе замешаны чыгуначнікі. І даставілі яго на ўчастак на грузавіку. Значыць, трэба шукаць і шафёра.

Вядома, калі тут праведзена, як кажуць, разавая аперацыя, знайсці канцы будзе няпроста. Ну, а раптам дзейнічае даўно і добра адладжаны канвеер: кантэйнерная пляцоўка — вадзіцель — пакупнік... Тады можна выйсці на след і абясшкодзіць цэлую шайку раскрадальнікаў.

Пачалі правяраць на дарогах Гродна і вобласці ўсе вялікагрузныя машыны. Так выйшлі на гаспадара «КамАЗа», які набываў у мясцовых чыгуначнікаў тыя кантэйнеры за 2—6 тысяч рублёў, а потым перапрадаваў іх кіраўнікам малых прадпрыемстваў (ідэальная рэч для перавозкі тавараў, ці нават проста для склада), кааператарам, проста грамадзянам пад хлеўчукі ці гаражы за 20—30 тысяч рублёў. Выйшлі і непасрэдна на «прадаўцоў». Як і меркавалася, гэта аказаліся чыгуначнікі, а калі больш дакладна — работнікі кантэйнернай пляцоўкі чыгуначнай станцыі Гродна (кранаўшчык і стропальшчык).

Была ўзбуджана крымінальная справа. Арыштавалі кранаўшчыка, стропальшчыка і гаспадара прыватнага «КамАЗа», які скупляў тыя кантэйнеры, а пасля перапрадаваў іх. Для большай зручнасці сам жа і дастаўляў груз на месца. Пачалі раскручваць гэтую самую «кантэйнерную справу». Аказалася, што за мінулы і сёлетні год такім чынам збылі 31 кантэйнер на суму больш чым 3 мільёны рублёў. Гэта толькі тое, што ўстаноўлена і даказана. Большая частка дэфіцытнай прадукцыі вернута чыгуначнікам.

У гэтай крымінальнай справе нямала цёмных момантаў. Вялізны чыгуначны кантэйнер — не маток дроту ці кілаграм цвікоў. Дарэчы, нават недастачу такой дробязі пры добра наладжаным уліку можна ўстанавіць. А тут знікла больш за трыццаць кантэйнераў і ніхто не забіў трывогі. І калі б супрацоўнікі транспартнай міліцыі не праявілі пільнасці, гэты злачынны махавік раскручваўся б яшчэ колькі часу, набіраючы ўсё большыя абароты. Тут або зусім адсутнічаў (нават элементарны) улік таварна-матэрыяльных каштоўнасцей, або...

А мне ў сувязі з гэтым прыпомнілася калегія Ўпраўлення ўнутраных спраў на транспарце МУС Рэспублікі Беларусь, якая праходзіла ў ліпені і на якой прысутнічалі прадстаўнікі транспартнай пракуратуры, Беларускай чыгункі.

Дык вось, у прысутнасці паважанага кіраўніка чыгункі выступаючыя спярша даволі асцярожна і няўпэўнена, а потым усё больш выразна, прамым тэкстам пачалі гаварыць аб злоўжываннях саміх жа чыгуначнікаў, аб фактах крадзяжу на транспарце. Здавалася, пасля такіх слоў кіраўніцтва чыгункі пачне «зямлю рыць», каб спыніць крадзеж народнага дабра, увядзе строгі ўлік таварна-матэрыяльных каштоўнасцей. Дзе там!

Небывалы размах набыў за апошні час вываз каляровых металаў і гаруча-змазачных матэрыялаў у суседнюю Прыбалтыку. Карыстаючыся тым, што з гэтымі дзяржавамі няма надзейна абсталяваных граніц, гоняць туды (у тым ліку і па чыгунцы) розны дэфіцыт, вядома, за вялікія грошы.

Нядаўна на адрас Барысаўскай фабрыкі музычных інструментаў прыбылі чатыры чыгуначныя вагоны з каляровым металам. Праз якія-небудзь паўгадзіны, як сведчыў адпаведны запіс у дакументах, метал быў разгружаны, а туды быццам бы загрузілі музычныя інструменты. Апламбавалі і ўжо збіраліся пераправіць у Літву. Супрацоўнікаў транспартнай міліцыі зацікавілі два аспекты гэтай справы: навошта спецыялістам па вырабу музычных інструментаў спатрэбіліся алюмініевыя зліткі (металургічных жа печаў на прадпрыемстве няма) і як за паўгадзіны ўдалося разгрузіць вагоны, а потым яшчэ загрузіць іх. Сусветны рэкорд, дый годзе! Ускрылі барысаўскія пломбы, а там усё тыя ж алюмініевыя зліткі. Кошт грузу ацэнены ў 30 мільёнаў рублёў, у Літве б за гэта далі ў некалькі разоў больш. Колькі сродкаў збераглі супрацоўнікі транспартнай міліцыі для рэспублікі!

Цяпер адпаведныя органы высвятляюць, на якіх падставах прынята рашэнне аб адпраўцы каштоўнага грузу, бо вываз каляровых металаў за межы рэспублікі катэгарычна забаронены. А як жа чыгуначнікі? Няўжо іх не цікавіць, што за груз яны адпраўляюць ці прымаюць? Яны ж ведаюць пра Закон аб абароне спажывецкага рынку. Але лічаць за лепшае не ўмешвацца, маўляў, не наша справа: мы возім, а зладзеяў няхай ловіць міліцыя. Такая вось спецыялізацыя.

Так, дзесяцігоддзямі нам убівалі ў галаву ідэю спецыялізацыі і канцэнтрацыі. Дык вось са спецыялізацыяй пакуль туга, а што датычыць розных зладзеяў і прайдзісветаў, дык яны даўно сканцэнтраваліся, стварылі такія структуры, дзе там да іх славутай замежнай «Коза-Ностра». І закон для іх — дышла, яны на яго «пі-ляват» хацелі.

Так і з тымі ж чыгуначнымі кантэйнерамі. Адкуль яны, новенькія, узяліся на чыгуначнай станцыі Гродна? Бо, як заўважыў намеснік начальніка аддзела абароны эканомікі Упраўлення ўнутраных спраў на транспарце МУС РБ Віктар Моніч, ва Упраўленні Беларускай чыгункі яму паведамілі, што такія кантэйнеры тры апошнія гады яны наогул не куплялі, бо гэта страшэнны дэфіцыт.

Пытанні, пытанні... Адказы на іх дапаможа знайсці следства, якое цяпер вядзецца па «кантэйнернай справе».

Уладзімір ГОЙТАН.

Грошы для інвалідаў

СМАРГОНЬ. Мясцовы канцэрн «Проінтэкс» вырашыў дапамагчы самым малазабяспечаным катэгорыям насельніцтва горада. Дзеля гэтага ён выдзеліў сродкі на дапамогу 67 смаргонскім пенсіянерам і інвалідам. Кожнаму з іх прама на дом былі дастаўлены 500 рублёў.

Падумаем пра светлую дату ў нашай гісторыі, падумаем пра ўвесь беларускі народ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар).

Пасля асвячэння Крыжа гасцей віталі на гарадской плошчы Заслаўя, адбыўся Хрэсны ход да Праабражэнскай царквы, унікальнага помніка беларускага абарончага дойлідства XVI стагоддзя Кальвінскага збору, малітоўнага дома для пратэстантаў-кальвіністаў. За 400 гадоў свайго існавання Кальвінскі збор у Заслаўі паспеў пабываць і пратэстанцкай бажніцай, і каталіцкім касцёлам, і праваслаўнай царквой, і музеем народных рамёстваў. Цяжка сказаць, як складзецца ў далейшым лёс гэтага гістарычнага помніка. Сёння на яго прэтэндуюць вернікі розных канфесій, якім ён належаў у той ці іншы перыяд часу. Дарэчы, напружаная сітуацыя і з праваслаўным храмам Святой Сафіі, які, як вядома, з 1596 па 1833 год

На здымках: хрэсны ход па вуліцах Полацка; малебен у адкрытым пасля рамонту полацкім Свята-Багаяўленскім саборы.

належаў уніятам. Але гэта тэма асобнага артыкула. Мы ж з вамі мусім рухацца далей, у Полацк, дзе павінны адбыцца галоўныя ўрачыстасці.

У 6 раніцы — ранняя літургія ў Спаса-Праабражэнскім храме Спаса - Ефрасіньеўскага манастыра, потым сярэдняя літургія ў Свята - Крыжа - Уздзвіжанскім саборы, вадасвятны малебен у полацкім Свята-Багаяўленскім саборы, святая літургія ў Сафійскім саборы, а потым Хрэсны ход ад Сафійскага сабора ў Свята - Ефрасіньеўскі манастыр, малебен, узнясенне мошчаў прападобнай Ефрасінні.

Урачыстасці ў Полацку, на якіх прысутнічалі Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевіч і члены ўрада, сабралі тысячы людзей. Шлях Хрэснага ходу—некалькі кіламетраў—усцілаўся жывымі кветкамі як сведкамі жывой людской памяці. Тут, у гэтым радасным і ўзбуджаным натоўпе, можна было пагутарыць з самымі рознымі людзьмі, якія прыехалі і зблізку, і здалёк на Свята. Нашы землякі з Беласточчыны ў інтэрв'ю тэлебачанню расказвалі, што пад неміласэрным націскам каталіцызму ў Польшчы змаглі захаваць сваё нацыянальнае аблічча толькі дзякуючы Праваслаўнай царкве.

Даніла Мерляк, сын нашага суайчынніка Канстанціна Мерляка з Амерыкі, упершыню прыехаў на радзіму бацькоў якраз на Свята тысячагоддзя. Убачанае тут дае яму магчымасць лепш зразумець сваю сям'ю. З вядомым навукоўцам Уладзімірам Конанам таксама адбылася невялікая гутарка.

— Я думаю, мы крыху спазніліся і цяпер мусім даганяць іншыя народы, якія даўно стварылі сваю нацыянальную царкву. Царква можа адыграць вялікую ролю ў якасці магутнага фактару беларусізацыі. Асабліва цяпер, калі народ вяртаецца да Бога. Хоць у перспектыве, думаецца, будучыня за канфесійным шматгалоссем. Тым не менш, прапаведзь і хрысціянскае асветніцтва павінны ўсё ж весціся на роднай мове. Што датычыцца літургічнай мовы, то ёю можа заставацца і стараславянская.

Што чакае цябе, мая Беларусь, у другім тысячагоддзі? Пад урачыстую і трывожную мелодыю званоў на вежы Спаса-Ефрасіньеўскага манастыра, як у тумане, бачыцца дзіўная краіна, якая, маючы вопыт злучнасці з іншымі хрысціянскімі народамі і вопыт цярпення, даравання і захавання сваёй душы і веры, «стала адметным цэнтрам сумоўя хрысціянскіх народаў і трох асноўных галінаў Хрыстова дрэва — пратэстанцкага, каталіцкага, праваслаўнага. Наколькі мажлівасць сапраўднае хрысціянское злучнасці ўнаявіцца, залежыць ад шчырасці нашае веры — ад меры рэальнага адчування прысутнасці Хрыста ў гісторыі — і ад далучанасці да гэтага адчування новых пакаленняў».

Таццяна АНТОНАВА.

Анатоль МЯСНІКОЎ

Фабіян Шантыр

Лёс і трагедыя наркома нацыянальных спраў Беларусі

I.

Кастрычнік 1905 года, мястэчка Капыль... З боку ціхай вулачкі Свержанскай у напрамку местачковай плошчы пацягнуліся — па двое, трое, пяцёра — тутэйшыя рамеснікі, гандляры, сяляне. І з іншых вуліц збіраўся люд. А гэтых, што ішлі са Свержанскай, у Капылі ведалі ўсе. Інакш, як «сіцылістамі», іх тут і не называлі...

Упэўненай, рашучай паходкай крочыў да плошчы Зміцер Жылуновіч. Побач — верныя сябры-аднадумцы: Хведар Станілевіч, Фабіян Шантыр, Хведар Чарнушэвіч. Па сутнасці аднагодкі, 18—20-гадовыя маладыя людзі. Аднак у поглядах, ацэнках, развагах — сталыя і памяркоўныя сацыял-дэмакраты, сапраўдныя лідэры сярод землякоў, якія аб'ядналіся ў Капыльскую арганізацыю РСДРП.

Яна ўзнікла ў мястэчку ў самым канцы 1904 года. Вярнуўся з Мінска на радзіму пільшчык Хведар Станілевіч, паклікаў са Слуцка свайго сябрука муляра Фабіяна Шантыра, зблізіліся з мясцовымі хлопцамі. Пачалі збірацца вечарамі разам, чытаць забароненую літаратуру, абмяркоўваць падзеі, абменьвацца думкамі... А жыццё станавілася трывожным і, разам з тым, цікавым, так што гаварыць і думаць было пра што...

Крыху больш як праз два дзесяцігоддзі сведка тых падзей у Капылі, вядомы даследчык беларускай літаратуры Леў Клейнбарт адзначыць:

«Новае пакаленне пачынае сваё існаванне іменна з выступленняў і спраў... Ужо пасля 9 студзеня (маецца на ўвазе «Крывавая нядзеля.— **А. М.**) сяляне і яўрэі разам прайшлі па вуліцах з рэвалюцыйнымі спевамі, з выгукамі пратэсту...

Моладзь ужо не толькі клеіць пракламацыі, але й сама піша іх; не толькі хавае зброю, але гатова ўжыць яе пры першым спатканні з чорнай сотняй...

Не, гэта ўжо не «бацькі», якія жылі аднымі марамі. Гартныя, Станілевічы ўжо трымаюцца той думкі, што йдзе ўжо час паквітацца за ўсё, што стагоддзямі цярпелі іх бацькі і яны самі...»

Меў рацыю Л. Клейнбарт: бунтоўны дух беларусаў быў ужо не ў вобразе нарадавольцаў, а — сацыял-дэмакратаў, сацыялістаў-рэвалюцыянераў.

Ідэі нарадавольства, з якіх «выраслі» пазней праграмы сацыял-дэмакратаў, прынеслі ў Капыль бацька Льва Клейнбарта Максім—ён закончыў у свой час Лейпцыгскі універсітэт, стаў інтэлігентам-разначынцам; і мясцовы жыхар Васіль Татырынчык, які не адзін год правёў у вялікіх гарадах Расіі на заробках. Гэта яны завезлі ў мястэчка нелегальныя брашуры і часопісы. І хоць іх дзейнасць мела ў асноўным асветніцкі напрамак, местачкоўцы ўсё актыўней і ахвотней імкнуліся спазнаць жыццё.

А ў першыя гады новага стагоддзя ў Капылі з'яўляецца яшчэ адзін бунтаўшчык — Яфім Шафрановіч. Ён зведаў больш за іншых: і праследаванні за палітычную дзейнасць, і «асалоду» пецярбургскай турмы за яе... Вакол высланага па этапу на радзіму — у Капыль былога пецярбургскага слесара Шафрановіча і пачалі неўзабаве гуртавацца маладыя местачкоўцы.

Складвалася новае пакаленне. Пакаленне, якое адрознівалася ад «бацькоў» і ідэаламі, і метадамі барацьбы. Ад летуценняў пра народніцкую будучыню, напіша пазней Цішка Гартны (З. Жылуновіч), «я ўжо звяртаюся да зямлі, стаю на грунце рэальнага будаўніцтва...»

...Выпусціўшы напярэдадні дзве лістоўкі, у якіх выкрывалася Булыгінская дума і ўказвалася, што заваяваць свабоду можна толькі шляхам узброенага звяржэння самадзяржаўя, капыльскія сацыял-дэмакраты правялі ў кастрычніку 1905-га спачатку мітынг рабочых, рамеснікаў, гандляроў і сялян, а потым — і ўсеагульную палітычную забастоўку. А яшчэ раней — у красавіку-маі — местачкоўцы мелі магчымасць пазнаёміцца з выпушчанай імі адозвай да землякоў з заклікамі не плаціць падаткаў, не аддаваць сваіх сыноў у рэкруты, з патрабаваннямі спынення вайны з Японіяй. І адозва, і лістоўкі заканчваліся лозунгамі: «Далоў самадзяржаўе!», «Няхай жыве сацыялізм!».

Капыльская моладзь не толькі прасвятлялася, чытала часопісы «Отечественные записки», «Дело», «Слово», творы Някрасава, Пісарава, Салтыкова-Шчадрына, Успенскага, Гейнэ, Гётэ... Многія і самі пісалі вершы, абразкі, замалёўкі, апавяданні. А каб абмяркоўваць іх, перадаваць адзін аднаму, стварылі ў мястэчку літаратурна-палітычны гурток «Самаразвіццё і самаадукацыя», які выпускаў літаратурна-грамадскі рукапісны часопіс «Голас нізу». Яго, дарэчы, высока ацэньваў Максім Горкі. Свае сілы ў літаратуры спрабавалі Хведар Станілевіч і Фабіян Шантыр, Хведар Чарнушэвіч і зусім юны яшчэ Алесь Гурло... А найбольшай актыўнасцю ўжо тады вызначаўся Зміцер Жылуновіч.

Ён не быў яшчэ Цішкам Гартным — ім Зміцер стане пазней. Аднак першыя спробы пяра атрымліваліся ўдалымі і цікавымі. Яго вершыкі ўсе чыталі з задавальненнем, хвалілі, раілі пасылаць у іншыя, салідныя выданні. Але Жылуновіч не спяшаўся.

...Рэвалюцыйныя падзеі тым часам пайшлі на спад. Царскія ўлады пачалі праследаванні, рэпрэсіі супраць сацыял-дэмакратаў. У Капыль з Мінска прыбылі дваццаць стражнікаў з мэтай «навесці парадак», выявіць і арыштаваць актывістаў рэвалюцыйнага руху. Пачалася расправа, старых народнікаў і маладых сацыял-дэмакратаў ужо звалі ў мястэчку не «сіцылістамі», а «басякамі», «бунтаўшчыкамі»...

«...Рассыпаліся капыляне — хто ў Сібір, хто — у Амерыку,— напіша ў канцы дваццатых гадоў у артыкуле «З мінуўшчыны беларускай грамадскасці» Леў Клейнбарт.— Застаюцца ў Капылі Гартны, Станілевіч, Шантыр, Гурло, Хв. Чарнушэвіч-малодшы. Але вось прыходзіць і да іх чарга. Іх жа пільнуе не толькі арышт, іх пільнуе і беспрацоўе...»

Цяжка жыць без долі,
Што рабіць — не знаю...
...Хіба на свет выйду,
Долі пашукаю,

— напіша ў тыя дні Зміцер Жылуновіч. Прачытае радкі сваім сябрам, і разам вырашаць: заставацца ў Капылі небяспечна. У пошуках працы пакінуць мястэчка і яны. Хведар Станілевіч накіруецца ў Пецярбург, Зміцер Жылуновіч — у Вільню, Фабіян Шантыр вернецца ў Слуцк — на сваю малую радзіму.

...З тугой на душы, з неспакоем на сэрцы дабіраўся Шантыр у родны горад. Адчуваў, што спакойнага жыцця царскія жандары не дадуць і тут. І Станілевіч, і Жылуновіч клікалі з сабой — у вялікія гарады, куды пераносіліся цэнтры беларускага адраджэння. Але яму хацелася дадому — да бацькоў, знаёмых, былых сяброў. Літаральна ж праз некалькі дзён Фабіяна арыштавалі, абвінавацілі ў рэвалюцыйнай дзейнасці і амаль на два гады зняволілі ў Слуцкую турму.

Аднак ні разгул сталыпінскай рэакцыі, ні разрозненасць дзеянняў маладых сацыял-дэмакратаў спыніць беларускае адраджэнне ўжо не маглі. Па-ранейшаму існавала і актыўна працавала Беларуская Сацыялістычная Грамада, узнікшая яшчэ ў 1902 годзе. Арганізатары і натхняльнікі яе браты Луцкевічы, Алесь Бурбіс, Вацлаў Ластоўскі, Алаіза Пашкевіч (Цётка), Алесь Уласаў і іншыя бачылі свае інтарэсы толькі ў беларускасці. У самым канцы 1906 года яны наладзяць выпуск «Нашай Нівы», якая стане сапраўдным цэнтрам беларускага нацыянальнага жыцця.

Звыш трох тысяч карэспандэнтаў — адданых добраахвотных памочнікаў — мела «Наша Ніва» практычна ва ўсіх кутках Беларусі і ў многіх буйных гарадах Расіі. З месц, з перыферыі слалі ў газету свае допісы і былыя члены Капыльскай арганізацыі РСДРП. Асабліва актыўнічалі Цішка Гартны і Алесь Гурло. Дарэчы, яны супрацоўнічалі і з «Праўдай», «Маладой Беларуссю». Хведар Станілевіч больш быў звязаны з «Лучом».

Тэрмін, праведзены ў турме, не зламаў Шантыра, не прымусіў яго змяніць свае погляды, адмовіцца ад ранейшых ідэалаў. Зняволены шмат чытаў — і найперш спецыяльную літаратуру па педагогіцы і юрыспрудэнцыі, паглыбляючы свае веды. А выйшаўшы ў 1907-м з турмы, ён некалькі гадоў настаўнічаў, працаваў прыватным адвакатам. Фабіян яшчэ бліжэй і глыбей пазнае народнае жыццё, клопаты і запатрабаванні простых людзей.

II.

Час перадрэвалюцыйнай віхуры — канец 1916-га — пачатак 1917-га гадоў зноў азнаменаваўся ў нашым краі адраджэннем нацыянальнага руху. Дзесьці не так далёка праходзіў фронт першай сусветнай вайны, а ў Мінску маладая беларуская інтэлігенцыя аб'ядноўвалася ў гурткі, клубы, таварыствы. Аб'ядноўвалася ў залежнасці ад сваіх схільнасцей і інтарэсаў, каб жыць паўнакроўным жыццём, паспрабаваць заявіць у гэтым жыцці аб сабе — сваіх намерах, задумах, планах...

Асноўнымі цэнтрамі такіх аб'яднанняў інтэлігенцыі і моладзі тады станавіліся «беларускія хаткі».

(Працяг будзе).

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Аб утварэнні Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь

У мэтах павышэння эфектыўнасці эканамічнага кантролю ва ўмовах пераходу да рыначных адносін Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Утварыць на базе Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Дзяржэканомплане, Галоўнага кантрольна - рэвізійнага ўпраўлення Міністэрства фінансаў, Дзяржаўнай інспекцыі па гандлю і абароне правоў спажыўцоў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Паўночна - заходняй інспекцыі па кантролю за выкарыстаннем каляровых і чорных металаў Дэпартамент эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

2. Асноўнымі задачамі Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца:

кантроль за выкананнем міністэрствамі, ведамствамі, іншымі органамі дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання, а таксама іншымі суб'ектамі гаспадарання, незалежна ад форм уласнасці і падпарадкаванасці, заканадаўчых і іншых нарматыўных актаў у сферы эканомікі;

кантроль за выкарыстаннем дзяржаўных сродкаў і цэнтралізавана выдзяляемых матэрыяльных рэсурсаў;

кантроль за выкананнем паставак прадукцыі (работ і паслуг) для дзяржаўных патрэб;

кантроль за ліцэнзійнай дзейнасцю па пастаўках прадукцыі;

кантроль за выкананнем прадпрыемствамі і арганізацыямі, незалежна ад форм уласнасці і падпарадкаванасці, а таксама фізічнымі асобамі заканадаўчых і іншых нарматыўных актаў па пытаннях, якія датычаць правіл гандлю, абслугоўвання насельніцтва, дысцыпліны цэн пры рэалізацыі тавараў і паслуг, якасці вырабляемых і рэалізуемых тавараў, абароны спажывецкага рынку;

кантроль за рэсурсазберажэннем, рацыянальным выкарыстаннем прадпрыемствамі і арганізацыямі каляровых і чорных металаў;

правядзенне рэвізій на прадпрыемствах, у арганізацыях і ўстановах, у тым ліку і па пастановах праваахоўных органаў.

Указаны Дэпартамент дзейнічае ў рамках сваёй кампетэнцыі ў адпаведнасці з Палажэннем аб Дэпартаменце, не падмяняючы функцый Кантрольнай палаты, вызначаных Законам Рэспублікі Беларусь «Аб Кантрольнай палаце Рэспублікі Беларусь».

3. Дэпартамент эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь узначальвае дырэктар.

Лічыць мэтазгодным мець у Дэпартаменце пасады першага намесніка і двух намеснікаў дырэктара, а таксама калегію з 7 чалавек.

4. Устанавіць колькасць работнікаў цэнтральнага апарату Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь 75 адзінак (без персаналу па абслугоўванню і ахове будынкаў) за кошт колькасці работнікаў цэнтральнага апарату Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Дзяржэканомплане, Галоўнага ўпраўлення Дзяржаўнай інспекцыі па гандлю і абароне правоў спажыўцоў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і скарачаемых 20 адзінак цэнтральнага апарату Міністэрства фінансаў (Галоўнага кантрольна - рэвізійнага ўпраўлення).

Зацвердзіць структуру цэнтральнага апарату гэтага дэпартамента згодна з дадаткам.

5. Даручыць Дэпартаменту эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь стварыць ва ўстаноўленым парадку ў абласцях і горадзе Мінску структурныя падраздзяленні эканамічнага кантролю на базе абласных упраўленняў Дзяржаўнай інспекцыі па гандлю і абароне правоў спажыўцоў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і кантрольна - рэвізійных упраўленняў Міністэрства фінансаў па абласцях і гораду Мінску агульнай колькасцю 314 чалавек.

6. Дэпартаменту эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь у месячны тэрмін распрацаваць з удзелам Міністэрства юстыцыі і іншых зацікаўленых і прадставіць у Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь на зацвярджэнне Палажэнне аб Дэпартаменце.

Прызнаць мэтазгодным распаўсюдзіць на Дэпартамент эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь правы, прадастаўленыя дзеючым заканадаўствам Дэпартаменту эканамічнага кантролю пры Дзяржэканомплане, Дзяржаўнай інспекцыі па гандлю і абароне правоў спажыўцоў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Галоўнаму кантрольна - рэвізійнаму ўпраўленню Міністэрства фінансаў, Паўночна - заходняй інспекцыі па кантролю за выкарыстаннем каляровых і чорных металаў.

7. Лічыць неабходным распаўсюдзіць на кіраўнікоў, спецыялістаў і іншых работнікаў цэнтральнага апарату Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і яго структурных падраздзяленняў у абласцях і горадзе Мінску ўмовы аплаты працы і матэрыяльнага заахвочвання, устаноўленыя для адпаведных работнікаў органаў дзяржаўнага кіравання пастановай Дзяржаўнага камітэта па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва ад 29 лютага 1992 г. № 9 (дадатак 11, табліцы 1 і 8).

Захаваць за работнікамі скасоўваемых у адпаведнасці з гэтай пастановай органаў эканамічнага кантролю і іх падраздзяленняў на месцах, перападзімымі на работу ў Дэпартамент эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і яго мясцовыя органы, на час работы ў Дэпартаменце атрымліваемыя імі службовыя аклады, калі яны вышэйшыя за аклады па новым месцы работы, а таксама выплату надбавак кантралёрам-рэвізорам за выслугу гадоў.

Даручыць указанаму Дэпартаменту па ўзгадненню з Міністэрствам фінансаў да 1 кастрычніка 1992 г. унесці ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапановы аб фондзе аплаты працы работнікаў і расходах на ўтрыманне дэпартамента

8. Устанавіць, што Дэпартамент эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь утрымліваецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту.

9. Павялічыць Галоўнаму гаспадарчаму ўпраўленню Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (для аўтабазы) ліміт колькасці службовых легкавых аўтамабіляў на 4 адзінкі.

10. Камітэту па кіраванню дзяржаўнай маёмасцю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь у месячны тэрмін вырашыць пытанні забеспячэння Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь службовымі памяшканнямі і абсталяваннем.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь
В. КЕБІЧ.

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь
М. КАЎКО.

23 верасня 1992 г.
г. Мінск.

Дадатак да пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 23 верасня 1992 г.

Структура цэнтральнага апарату Дэпартамента эканамічнага кантролю пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь

Кіраўніцтва

Упраўленне эканамічнага кантролю

Кантрольна - рэвізійнае ўпраўленне

Дзяржаўная інспекцыя па гандлю і абароне правоў спажыўцоў

Дзяржаўная інспекцыя па кантролю за выкарыстаннем каляровых і чорных металаў

Аддзел эканоміка - прававых пытанняў

Агульны аддзел (уключаючы бухгалтэрыю)

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь
М. КАЎКО.

ДА ЎРУЧЭННЯ ВЯРЫЦЕЛЬНЫХ ГРАМАТ

29 верасня Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь, кіраўнік дзяржаўнай дэлегацыі Расійскай Федэрацыі на перагаворах з Беларуссю Ігар Сапрыкін уручыў вярыцельныя граматы Старшыні беларускага парламента Станіславу Шушкевічу.

Ігар Сапрыкін нарадзіўся 3 красавіка 1938 года ў Маскве. Рускі. У 1961 годзе закончыў Маскоўскі дзяржаўны інстытут міжнародных адносін. Валодае англійскай і французскай мовамі, вывучае беларускую.

На дыпламатычнай службе з 1961 года. Працаваў у пасольствах СССР у Вялікабрытаніі (1961—1966 гады), Цэнтральнаафрыканскай Рэспубліцы (1970—1973 гады). З 1975 па 1979 год — саветнік пасольства СССР у Аўстраліі. З 1989 па 1992 год — саветнік-пасланнік пасольства СССР (затым Расійскай Федэрацыі) у Бангладэш.

З 1979 па 1988 год быў загадчыкам сектара па Аўстраліі і Вялікабрытаніі, а затым намеснікам загадчыка аддзела Аўстраліі, Новай Зеландыі і Акіяніі ў цэнтральным апараце МЗС. З 1988 па 1989 год—слухач курсаў удасканалення кіруючых дыпламатычных работнікаў пры дыпламатычнай акадэміі МЗС СССР.

27 красавіка 1992 года ўказам Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі назначаны кіраўніком дзяржаўнай дэлегацыі Расійскай Федэрацыі на перагаворах з Рэспублікай Беларусь па пытаннях развіцця двухбаковых адносін у палітычнай, ваеннай, эканамічнай, сацыяльнай і гуманітарнай галінах, якія маюць узаемны інтарэс.

У ліпені 1992 года ўрад Рэспублікі Беларусь даў згоду на назначэнне Ігара Сапрыкіна Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Расійскай Федэрацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Жанаты, мае траіх дзяцей.

Аддзел інфармацыі МЗС Рэспублікі Беларусь — БЕЛІНФАРМ.

ПАДЦІСКАЮЦЬ КАНКУРЭНТЫ

РАГАЧОЎ. У мясцовага хлебазавода з'явіўся нечаканы канкурэнт — тутэйшы райспажыўсаюз, у адной са сталовых якога распачата выпечка хлеба і хлебабулачных вырабаў. Пры гэтым «райспажыўсаюзаўскі» хлеб значна таннейшы і больш якасны. Вось і прыходзіцца цяпер хлебазаводу думаць, як не страціць пакупнікоў.

Збірала пчолка мёд у зёлках...

Сёння ў многіх культурных асяродках адзначаецца стогадовы юбілей Зоські ВЕРАС

30 верасня 1892 года — 8 кастрычніка 1991 года. Такі вялікі, амаль 100-гадовы жыццёвы шлях прайшла легендарная Зоська Верас (Людвіка Антонаўна Сівіцкая, па мужу — Войцік). Яна была ля калыскі Беларускай Народнай Рэспублікі — і мела шчасце даведацца ў Вільні (дзе жыла з 1923 г.) пра абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь.

Можна гаварыць пра Зоську Верас як грамадскага дзеяча, рэдактара, выдаўца, батаніка, народнага лекара, архівіста-збіральніка непамерклых крышталікаў нашай гістарычнай памяці. Я хачу адзначыць сёння толькі такую яе службу Роднаму Слову, як запісы фальклору. Яшчэ напярэдадні першай сусветнай вайны яна пачала збіраць на зямлі маленства — Гарадзеншчыне прыпеўкі, песні, загадкі, народныя назовы зёлак, птахаў, казюрак...

У мяне захавалася ад даўніх радасных наведванняў яе лясной хатні пад Вільняю (у Панарах) — некалькі падораных Зоськай Верас старонак, дзе яна калісьці лацінкаю запісвала пачутае. Вось — зберажонае Часам багацце нашай Чараўніцы — толькі маленькая долечка яе спадчыны.

Сяргей ПАНІЗНІК.

ЗАГАДКІ

З-за сем гор раве вол; яго не відаць, толькі голас чуваць. **(Звон).**

Маці чорна, дачка чырвона, а сын-ражон пайшоў вон. **(Сажа, агонь, дым).**

Нарадзіўся прарок з белага каменя, з жоўтага воску, стаў прарок праракаці, сталі людзі дзверы адчыняці. **(Певень).**

Ляцеў птах цераз Божы дах: о Божа, мой Божа — мая праца гарыць. **(Пчала).**

У сенях у куточку стаіць смерць у чарапочку. **(Стрэльба).**

Сівы вол выпіў вады дол. **(Мароз).**

Брат брата гоніць, мала шыі не зломіць, а не дагоніць. **(Калёсы).**

Ляціць птушка: носік доўгі, голас тонкі. Хто яе заб'е, той чалавечу кроў пральe. **(Камар).**

Адзін лье, другі п'е, а трэці расце. **(Дождж, зямля, трава).**

Каб я ўстала — да неба дастала. **(Дарога).**

Сем міль мост, а на канцы засвеціць цвет на цэлы свет. **(Пост перад Вялікаднем).**

Сядзяць над ямамі з буламі. **(Едакі над міскамі з лыжкамі).**

Яшчэ бацька не нарадзіўся, а ўжо сын на вайну пакаціўся (а сын-разгон пайшоў вон). **(Агонь, дым).**

Маленька-кругленька — калом не падважыш. **(Яйка).**

Злапаў — не звера, скубаў — не пёрка, з'еў — не мяса, кінуў — не косць. **(Рыба).**

Ход паненскі, голас анельскі, спадніца размаіта — не кроена, не шыта. **(Певень).**

Чорная карова цэлы свет збарола. **(Ноч).**

У адным месце крыжоў дзвесце. **(Клубок).**

Стаіць у лазе на адной назе. **(Грыб).**

Стаіць стаяка, на стаяцы віcяка, ходзіць хадака і просіць у стаякі вісякі. **(Свіння і грушка).**

Дзюравая радзюжка ўсё поле аблезе. **(Барана).**

Фіту, міту — поўна жменя аксаміту. **(Сажа).**

Сівы конь цераз сцяну ржэ. **(Сівер).**

На покуце ў хаце вісіць сіта, не рукамі ўвіта. **(Павуцінне).**

Ляцела пава, сярод мора ўпала, распусціла пер'е пад усяляка зелле. **(Каса).**

Мяту, мяту — не вымету, нясу, нясу — не вынесу; пара прыйдзе — сам выйдзе. **(Сонейка).**

Поўны хлявец белых авец, адзін баран бляе. **(Рот, зубы, язык).**

На верх лесу дзяжа кісне. **(Яблык).**

Сядзіць пані ў цямніцы, шые спадніцы без іголкі, без ніці. **(Пчала).**

ПАЦЕШКІ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Што гавораць птушкі?

ДЗЯРКАЧ:
— Дзяры, бяры! Дзяры-бяры!

ВАРОНА:
— У-краў! У-краў! У-краў!

САЛАВЕЙ:
— У лузе, у лузе, у лузе
Мужык сала пёк, пёк, пёк.
Круціў, круціў, круціў,
Сала кап, кап, кап...
Кусь!

ГОРА

Народная песня

Гора маё гора, яшчэ горай будзе.
А хто ж маё гора гараваці будзе?
Леты мае леты, леты маладыя
Пагубіла я вас без пары, такія.
Запрагай, Ясеньку, коні вараныя:
Паедзем даганяць леты маладыя.
Даганялі леты па ліповым мосце:
— Вярнецеся, леты, хоць да мяне ў госці!»
«Не вернемся мы ўжо: былі ў цябе ў хаце—
было маладыя леты шанаваці».

ВАШ САД І АГАРОД

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Падкормім—не прагадаем!

Сад збіраецца ў даволі працяглую зімовую спячку. Неўзабаве ападзе лісце, выразна прыбавяць у «вазе» пупышкі. А каранёвая сістэма, пакуль не замерзне зямля, будзе інтэнсіўна працаваць на наш з вамі дабрабыт. Шмат патрэбнага для сённяшняга і будучага развіцця дрэва будзе назапашана і адкладзена ў шматлікіх «кладоўках» саміх каранёў, ствала, галінак, пупышак. Дададзім, што апошнія яшчэ развіваюцца, набіраючы неабходныя рэчывы для будучага цвіцення.

Так што ў садах работы спыняць ніяк нельга. Але і пазніцца няварта. Пад кожнае пладовае дрэва ўнясём каравяк, птушыны памёт, конскі ці трусіны гной. Лепш у растворах.

Робім гэта так. У бочку на 20 вядзёр укідваем тры вядры каравяку ці конскага гною або два вядры птушынага памёту. Дзень настойваем, перамешваючы. Затым дадаём попел — вядро на бочку. Усё старанна перамяшаем яшчэ раз. Раствор гатовы.

Па перыметры кроны (канец галінак) яблыні, грушы, вішні і слівы капаем ямкі на штык лапаты і 40 см у дыяметры. На яблыню і грушу такіх ямак да пяці, для вішні і слівы хопіць трох. Спачатку уліваем ваду—вядро. Калі зямля яе ўбярэ, льём вядро нарыхтаванага «прэпарату». Чакаем, каб у ямцы знікла вадкасць, і заліваем ваду яшчэ раз. Добра пакласці на дно ямкі па паўвядра кампосту і прысыпаць зямлёй.

Вось і ўсё. Ранняй вясной раскідаем азотныя ўгнаенні — салетру ці мачавіну. Доза — шклянка на два квадратныя метры.

Асенняя падкормка будзе сілкаваць дрэва амаль увесь вегетацыйны сезон. Плады будуць буйнымі, з добрымі смакавымі якасцямі.

Пасля першых вераснёўскіх маразоў лісце крыху пабурэла (асабліва на летніх сартах), дзе-нідзе скруцілася. Самы час апрацаваць яго асеннім «душам»—700 грамаў мачавіны на вядро вады. Працадзіць і апырскаць дрэвы. Шмат азоту возьмуць лісты, нешта дастанецца галінкам і пупышкам. Астатняе скарыстае зямля. Лісце, апрацаванае такім чынам, можна смела закладваць у кампост.

РАЯНІРАВАНЫЯ САРТЫ

Мелба—прышэлец з-за акіяна

Гэта летні сорт. Яблыкі дастаткова буйныя. Трапляюцца экземпляры да 100—150 грамаў. А «серыйная» важкасць — 100 грамаў.

Плод некалькі выцягнуты, ярка афарбаваны ў малінавы колер. На зрэзе відаць зялёныя пражылкі. Яблык салодка-кіслы, вельмі сакавіты. Калі паляжыць два тыдні, становіцца мяккім, не трацячы пры гэтым іншых сваіх козыраў. Яго з задавальненнем ядуць усе — і пенсіянеры, і дзеці.

Сорт (радзіма яго Паўночная Амерыка) дастаткова ўраджайны. Вельмі рана дае першыя зборы — на трэцім-чацвёртым годзе пасля пасадкі на пастаяннае месца.

Прымае прышчэпкі многіх летніх сартоў — медунічкі, напрыклад. На жаль, баіцца паршы і розных гніляў.

Мелба раяніравана ва ўсіх абласцях, акрамя Віцебскай. Практыкі лічаць, што клімат нашай паўночнай вобласці для цеплалюбівай прыгажуні залішне суровы.

Колькі разоў капаць зямлю?

Мусіць, чытачы здзівяцца, пачуўшы такое пытанне. Заўсёды сваё поле капалі двойчы — восенню і вясной. На гліністых і іншых «цяжкіх» глебах, магчыма, так і трэба. А чаму мы тузаем нашы супесі, суглінкі? Толькі шкода ад гэтага. Восенню розных шкоднікаў закопваем, каб яны не замерзлі, не загінулі, а вясной адкопваем—жывіце, пладзіцеся.

А між тым, многія чытачы бяруцца за рыдлёўку адзін раз у год — восенню. Яны як найглыбей капаюць дзялянкі, папярэдне ўнёсшы арганіку, тукі, попел ці вапну. Вясной робяць грады без перакопкі. Там, дзе будзе, скажам, расці морква, узрыхляюць зямлю віламі ці ручным культыватарам. Астатняе — як звычайна.

Пры такім метадзе эканомяцца сілы і час, паразіты, якія вылупіліся з яец, не выходзяць на паверхню (сіл не хапае), рэзка зніжаецца колькасць грыбковых хвароб, насенне раслін-драпежнікаў не атрымлівае неабходных умоў для развіцця і наогул гіне. Так што выбірайце...

Прыпасы на зіму

Амаль дзевяць месяцаў мы ходзім у свае кладоўкі па бульбу, розныя караняплоды, капусту. Як жа ўсё гэта захаваць?

Першае і самае важнае — своечасовая ўборка. Сёлетняе спякотнае лета і вельмі рэдкія дажджы дачасна спынілі рост клубняў і караняплодаў. Зялёнае лісце, якое з'явілася пасля першых дажджоў, павінна насцярожыць: хутчэй за ўсё вашы выхаванцы пайшлі на «другі круг» развіцця: спрабуюць даць насенне. Вядома, гэтага дапускаць нельга, бо карані стануць грубымі, патрэсканымі. Іх лёгка доймуць хваробы. Ды і якасць на ступень ніжэйшая.

Бацвінне пасля копкі абразаем, пакідаючы яго ля караняплода (0,5 см). У час гэтай аперацыі адкладваем экземпляры пашкоджаныя ці захварэўшыя. Яны захоўвацца не могуць. Іх трэба выкарыстаць у першую чаргу.

Добра «паводзяць сябе» ў зімовы час, не псуюцца наступныя культуры: капуста Амагер і Беларуская, морква Шантанэ і Вітамінная; цыбуля сартоў Стрыгуноўская і Мячкаўская; бульба усіх беларускіх сартоў; буракі Бардо; рэпа Грыбаўская; рэдзька Зімовая круглая белая і чорная.

«Кватэры» для агародніны ладзяць у падвалах, на балконах, спецыяльных скляпах, у капцах, розных ямах. Неабходна памятаць, што найбольшыя страты, часам да палавіны, нясём з-за антысанітарных умоў. Злосныя ворагі ў месцах схованак — застойнае паветра, цвіль, грыбкі, павышаная вільготнасць (столі плачуць), іней і нават маразы.

Пазбавіцца ад многіх непрыемнасцей няцяжка. Ну хіба складана, скажам, пабяліць падвал? Для гэтага бяруць роўныя колькасці нягашанай вапны і меднага купарвасу, старанна перамешваюць. Раствараюць у гарачай вадзе. Крыху настойваюць і беляць пэндзлем.

Калі падлога земляная, яе пасыпаюць вапнай. Падвал абавязкова праветрываюць. Для вентыляцыі ўстанаўліваюць дзве трубы ў процілеглых кутках. У адным труба даходзіць амаль да падлогі, у другім — ля столі. Такое размяшчэнне садзейнічае руху паветра, ліквідуе яго застой.

Запомнім, што высокія тэмпература і вільготнасць адмоўна адбіваюцца на самаадчуванні агародніны. Плады інтэнсіўна дыхаюць, спрабуюць даць парасткі. Гэта вядзе да страт у вазе. Не далічваемся і вітамінаў. Высокая вільготнасць садзейнічае развіццю рознай цвілі, утварэнню кандэнсату на прадуктах.

Пажадана, каб слой бульбы быў метровым ці крышачку большым. Два метры — зашмат. Бульба будзе задыхацца. Вельмі добра захоўваецца «другі хлеб» у ямах (да 2 метраў), капцах. Туды не павінны пранікаць вада і мышы.

На бульбу насыпаюць буракі. Такі «інтэрнат» задавальняе абодва бакі. Моркву абавязкова перасыпаюць рачным пяском ці ўзятым з глыбокай ямы (ён не ўтрымлівае ўзбуджальнікаў хвароб). Кладзём рад морквы і засыпаем пяском да 1—2 см.

Капусту ўкладваем храпкамі ўверх у два-тры паверхі.

Цыбулю захоўваюць пасля старанай сушкі ў кардонных скрынках, кошыках ці мяшках. Можна сплесці ў косы. Тэмпература не ніжэй за 0 градусаў. Сявок укладваецца ў самы халодны, вентылюемы куток кватэры з тэмпературай да 17—18 градусаў цяпла.

Толькі капуста пры захоўванні вытрымлівае мароз у 1 градус. Морква, буракі, бручка, часнок, хрэн і гарбуз «сябруюць» з тэмпературай ад нуля да трох градусаў цяпла. Бульба на харчаванне захоўваецца на мяжы холаду—0,5—2 градусы цяпла.

Самыя «цёплыя» кватэры — для дыні і гарбуза. Яны патрабуюць плюс 10—14 градусаў і вільготнасці паветра да 76—80 працэнтаў.

«...Затое танна, надзейна і практычна»

Танныя бронекамізэлькі з'явяцца хутка ў магазінах Расіі. Іх серыйная вытворчасць пачынаецца на базе аднаго з прадпрыемстваў Краснаярска.

Важыць бронекамізэлька не больш пяці кілаграмаў. Яе выраб не патрабуе складаных тэхналагічных аперацый, што ў дзесяць разоў змяншае яе сабекошт у параўнанні з тымі, што ўжо ёсць. Разам з тым, як паказалі выпрабаванні, бронекамізэлька надзейна ахоўвае ад выстралаў з блізкай адлегласці і ўдараў халоднай зброі.

РІД.

Выканком Саюза журналістаў Беларусі глыбока смуткуе з прычыны смерці старэйшага беларускага журналіста, ветэрана вайны і працы Андрэя Карнеевіча БУРАВА і выказвае шчырае спачуванне родным і блізкім нябожчыка.

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй майстра спорту М. Грушэўскага

НОВЫЯ КОНКУРСЫ

Працягваем нашы новыя рэспубліканскія конкурсы рашэнняў. Сёння прапануем **другія заданні:**

Рускія шашкі
Конкурс № 93

Белыя: простыя a1, c3, d2, e1, f2, g3, h2(7).

Чорныя: простыя a5, c7, d8, e5, g5, h4, h8(7).

Ход і выйгрыш белых (два ачкі).

Аўтар камбінацыйнай праблемы — **Пётр Шклудаў** (г. Наваполацк).

Міжнародныя шашкі
Конкурс № 55

Белыя: простыя 15, 18, 29, 35, 43, 48(6).

Чорныя: простыя 4, 7, 12, 19, 32(5).

Пачынаючы, белыя выйграюць (два ачкі).

Аўтар мініяцюры — Валянцін **Сцяпанаў** (г. Абаза).

Шашкі + шахматы
Конкурс № 4

Белыя: кароль h1, пешкі c3, e3, g3, простыя в2, d2(6).

Чорныя: простыя d4, e7, h4(3).

Белыя пачынаюць і запіраюць тры простыя чорных (адно ачко).

Аўтар гэтай казачнай задачы —**Віктар Шульга** (г. Мінск).

Яшчэ не позна ўключыцца ў конкурсы. Таму паўтараем **першыя заданні.**

Рускія шашкі

Белыя: простыя в4, d2, d4, g3, h4(5).

Чорныя: простыя в6, c7, e7, d6, g5(5).

Ход і выйгрыш белых (адно ачко).

Міжнародныя шашкі

Белыя: простыя 6, 25, 39, 41, 42, 49(6).

Чорныя: простыя 1, 12, 23, 24, 36, 40(6).

Пачынаючы, белыя выйграюць (два ачкі).

Шашкі + шахматы

Белыя: кароль c1, слон g3, конь a3, дамка e3, простая f4(5).

Чорныя: простыя в4, h6(2).

Белыя пачынаюць і запіраюць дзве простыя чорных (адно ачко).

Прыняць удзел можна ва ўсіх конкурсах ці ў адным з іх. Норма другога разраду — развязаць усе 12 заданняў, трэцяга — набраць 67 працэнтаў ачкоў у адным з конкурсаў. Акрамя таго, пераможцы кожнага конкурсу будуць адзначаны.

НАДВОР'Е

30 верасня

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца халаднаватае з невялікімі дажджамі надвор'е. Тэмпература паветра ў Віцебску, Магілёве — 10—12, Мінску — 11—13, Гродна і Гомелі — 12—14, Брэсце — 13—15 градусаў цяпла. У наступныя двое сутак месцамі пройдуць дажджы. Тэмпература паветра ўначы 1—6 градусаў цяпла, 1 кастрычніка па паўднёваму захаду замаразкі ад 0 да 2 градусаў марозу. Удзень 1 кастрычніка 8—13, 2-га — 6—11 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

РАДЫЁ

1 кастрычніка

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 19.45, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «Зона асаблівай увагі». 8.15 — «Вясковыя ростані». 9.15 — «Наш кастрычніцкі каляндар». Літаратурна - публіцыстычная перадача. 10.15 — для дзяцей. А. Зэкаў. «Дожджыкавы грыб». Вершы. 11.00 — «Ваша думка, ваша прапанова». 11.30 — «Чалавек. Грамадства. Закон». 11.40 — «Справа». Хроніка дзелавога жыцця». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — «Старонкі класічнай музыкі». 15.15 — У. Глушакоў. «Расплата». Старонкі аповесці. Перадача 1-я. 16.05 — «На паявароце». 17.00 — «Эканамічны дзённік». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 21.00 — «Ад шчырага сэрца». 22.15 — «Беларусь і свет». Міжнародная праграма. 22.35 — «Юныя таленты Мінскага музычнага ліцэя». Канцэрт. 23.10 — «Мелодыі кахання». Эстрадны канцэрт. 0.00 — «Начны канал».

БАГАТЫЯ ТАКСАМА ПЛАЧУЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 185—195).

Луіса Альберта ў офісе няма.

Пасля пахавання донны Алены Луіс Альберта часова перасяліўся на кватэру бацькі, таму што не можа знаходзіцца пад адным дахам з Марыянай. Смерць маці крыху заглушыла ў ім горыч крыўды на жонку. Адсунула яе часова на другі план. Да таго ж, дон Альберта катэгарычна адмаўляецца верыць у віну Марыяны і ўгаворвае сына ўсё добра абдумаць, перш чым прымаць рашэнне аб разводзе.

Марысабель, не знайшоўшы бацькі ў офісе едзе на кватэру дзеда. Дон Альберта адзін. Бачачы, як усхвалявана ўнучка, ён палохаецца: ці не здарылася бяды з Марыянай.

Прамое пытанне Марысабель застае дона Альберта знянацку. Вядома, ён ведаў, што дзяўчынку ўзялі з прытулка, але хто мог адкрыць ёй гэту тайну?

Пакуль ён раздумвае, што адказаць Марысабель, прыходзіць Луіс Альберта.

Луіс Альберта вярнуўся ў дрэнным настроі. Прыход дачкі ўзмацняе яго раздражненне. Марысабель апошнім часам ва ўсім абараняе Марыяну, а зусім нядаўна скардзілася яму на яе ледзь не кожны дзень. У яго наогул стварылася ўражанне, што ў сям'і ўсе аб'ядналіся вакол Марыяны, што існуе нейкая тайна, якую ведаюць і Марыяна, і Марысабель, і Марыя, і Рамона. Пра гэту тайну не ведае толькі ён.

Луіс Альберта не жадае размаўляць з дачкой і ідзе ў свой пакой.

МАРЫЯНА

Калі Марыяна вярнулася дамоў, Рамона расказала ёй пра візіт незнаёмца і яго размову з Марысабель. Пасля гэтага дзяўчынка была сама не свая і пачала распытваць яе і Марыю пра сваіх сапраўдных бацькоў. Незнаёмец паведаміў Марысабель, што яе зусім маленькую ўзялі з прытулку. Зразумела, яны з Марыяй паспрабавалі пераканаць дзяўчынку, што словы незнаёмца — хлусня, але, здаецца, ім гэта не ўдалося. Марысабель паехала да Луіса Альберта, каб распытаць у яго.

Марыяна ўявіла сабе, у якім стане цяпер Луіс Альберта. Ён можа не ўтрымацца і адкрыць тайну, якую яны захоўвалі цэлых семнаццаць гадоў. Трэба тэрмінова ехаць да дона Альберта і паспрабаваць спыніць мужа.

Прыход Марыяны прыводзіць Луіса Альберта ў лютасць. Яна яшчэ патрабуе ад яго маўчання! Ну ўжо не, калі пакутуе ён, няхай пакутуюць і іншыя. І Луіс Альберта на пытанне Марысабель адказвае сцвярджальна. Так, яе ўзялі з прытулку, і яе родная маці не Марыяна, а Джаана Сміт.

Марыяна вядзе Марысабель дамоў. Гэтага Луісу Альберта яна не даруе ніколі.

Дома Марыяна расказвае дачцы гісторыю Джааны, якая ў нечым нагадвае гісторыю самой Марыяны. Марысабель яшчэ не здольная зразумець трагедыю жанчыны, якая вымушана сіламі абставін аддаць сваё дзіця ў прытулак. Але калі ўжо яе маці лічыць, што Джаана не вінавата, значыць, яна сапраўды не вінавата.

Проста ў яе цяпер будуць дзве маці.

УКРАЛІ БЕТА

Бета хутка папраўляецца. Ён ужо гуляе па кватэры, але выходзіць на вуліцу мама Чоле яму не дазваляе.

Нечакана яго наведвае Лілі. Яны размаўляюць аб розных справах. На сеньёру Чоле Лілі робіць добрае ўражанне. Але ў галаве сеньёры Чоле зусім іншыя думкі: трывога за лёс Бета, трывога за ўласны лёс.

Скандал, які ўчыніў у іх доме Луіс Альберта, яшчэ ўзмацніў гэту трывогу. Ёй не спадабалася апошняя заява сеньёры Марыяны, што яна адвязе Бета за мяжу. А што будзе з самой Чоле? Як яна будзе жыць без Бета?

Не, гэта немагчыма. Яна не дапусціць, каб у яе адабралі сына. Няхай яна не родная маці, але яна яго выхавала, ахвяравала ўсім дзеля яго.

Сяброўка Чоле Феліпа раіць ёй тайком ад сеньёры Марыяны адвезці Бета з Мехіка. Можна, напрыклад, паехаць у Мантэрэй, дзе жыве сястра Феліпы. У яе вялікі дом, месца ўсім хопіць.

Але як пераканаць Бета ў неабходнасці гэтай паездкі, ды яшчэ тайком ад яго апякункі? Сяброўкі прыходзяць да вываду, што трэба спаслацца на пагрозы Луіса Альберта.

Бета спачатку не згаджаецца ехаць, тым больш, не папярэдзіўшы сеньёру Марыяну. Гэта будзе вельмі няўдзячна з яго боку. Ды і навошта мяняць цудоўную кватэру ў Мехіка на нейкі дом у наваколлях Мантэрэя? Аднак сеньёра Чоле настойліва ўгаворвае яго паехаць. Гаворка ж ідзе аб яго жыцці. Муж сеньёры Марыяны не супакоіцца. Вось чаму трэба ехаць тэрмінова і так, каб пра іх ад'езд ніхто не ведаў.

Феліпа прыносіць білеты на поезд. Хутка сабраўшы рэчы, сеньёра Чоле разам з сынам і сяброўкай адпраўляюцца на вакзал. Поезд адыходзіць увечары, але жанчыны вырашылі, што ім трэба неадкладна пакінуць кватэру. Вось-вось павінна прыйсці сеньёра Марыяна, а гэта парушыць усе планы.

Ужо на вакзале Бета знаходзіць магчымасць пазваніць сеньёры Марыяне. На жаль, Марыяны няма дома. Да тэлефона падыходзіць Рамона. Бета просіць яе перадаць, што маці і Феліпа вязуць яго вячэрнім поездам у Мантэрэй.

Рамона і Марыя пачынаюць шукаць Марыяну. Яны званяць Джаане, таму што Марыяна збіралася заехаць да яе, але там яе няма. Яны паведамляюць Джаане, як абстаяць справы з Бета, і Джаана, нягледзячы на тое, што на заўтра прызначана яе вяселле з Карласам, кідае ўсё і едзе ў дом Сальвацьера. Яна разумее, што Марыяну цяпер нельга пакідаць адну.

Марыяна ўгаворвае Марысабель пайсці разам з ёю да Бета. Дзяўчына з радасцю згаджаецца. Калі яна даведалася, што Бета ёй не брат, адразу пазваніла Умберта і разарвала заручыны. Прапанова Марыяны — гэта якраз тое, чаго хоча Марысабель.

На здзіўленне Марыяны, у кватэры нікога няма, няма там і рэчаў. Марыяна здагадваецца, што сеньёра Чоле павезла Бета ад яе. Спалохалася, што ў яе адбяруць сына і вырашыла яго схаваць. Марыяна ў адчаі. Яна не ведае, дзе шукаць сына. Марысабель суцяшае яе.

Вярнуўшыся дамоў, Марыяна даведваецца пра званок Бета. Ужо сем гадзін вечара, а поезд на Мантэрэй адыходзіць у восем. Трэба тэрмінова ехаць на вакзал, можна яшчэ паспець.

Аднак сеньёра Чоле зрабіла ўсё, каб не дапусціць сустрэчы Марыяны і Бета. Калі Марыяне ўсё ж удалося ўбачыць сына, поезд ужо крануўся.

У поўным адчаі ўдагонку адыходзячаму поезду Марыяна крычыць: «Бета, не ад'язджай, ты мой родны сын!» Бета чуе яе крык, але не можа зразумець сэнс слоў сеньёры Марыяны.

Ён пытаецца пра гэта ў мамы Чоле і Феліпы, але тыя робяць выгляд, што нічога не чулі.

Усё... Павезлі, укралі сына... Што цяпер рабіць, дзе шукаць яго? Марыяна страціла здольнасць думаць лагічна. Яна на бачыць выйсця. Боль, нясцерпны боль страты перапаўняе яе душу.

Джаана цудоўна разумее стан Марыяны, але працягвае шукаць спосаб вярнуць Бета. І знаходзіць яго. Што можа быць прасцей? Поезд у Мантэрэй прыбудзе толькі раніцай. Значыць, можна ўзяць білеты на бліжэйшы самалёт і апынуцца там намнога раней за поезд. Яны сустрэнуць Бета раніцай на вакзале ў Мантэрэі.

Калі яна прапануе гэта Марыяне, тая не ведае, як ёй за гэта дзякаваць. Зразумела, трэба ляцець у Мантэрэй бліжэйшым рэйсам.

Раніцай Марыяна і Джаана сустракаюць поезд з Мехіка. Бета вельмі здзіўлены і ўзрадаваны з'яўленнем сеньёры Марыяны на вакзале Мантэрэя. Марыяна, нарэшце, адкрывае сыну тайну яго нараджэння: сапраўдныя бацькі юнака яна і Луіс Альберта.

Бета здзіўлены шчырасцю сеньёры Марыяны. Гэта многае праясняе ў яе адносінах да яго. І ўсё ж ён вырашае спытаць у мамы Чоле.

Сеньёра Чоле спачатку ўсё адмаўляе, але потым прызнаецца Бета, што гэта праўда.

Марыяна дае Чоле слова, што, як бы ні склалася жыццё, прыёмная маці заўсёды будзе побач са сваім сынам.

Сеньёра Чоле верыць Марыяне, і яны вяртаюцца ў Мехіка.

ЛУІС АЛЬБЕРТА

Луіс Альберта не знаходзіць сабе месца.

Ён зноў пачынае наведваць начныя ўстановы, піць. Аднак жанчыны не цікавяць яго. Для яго існуе толькі адна жанчына на свеце — Марыяна.

У адным з кафэ ён знаёміцца з танцаўшчыцай Вікторыяй. Яна вельмі прыгожая, але Луіса Альберта вабіць не столькі яе прыгажосць, колькі магчымасць хоць каму-небудзь выказаць усё.

Выслухаўшы гісторыю Луіса Альберта, Вікторыя хоча дапамагчы яму. Яна інтуітыўна становіцца на бок яго жонкі. Наўрад ці жанчына такога становішча выбера ў каханкі хлопчыка, ды яшчэ будзе ўтрымліваць яго дастаткова адкрыта. Не, тут штосьці не так. Луіс Альберта яўна памыляецца ў адносінах да сваёй жонкі, але як пераканаць яго ў гэтым?

На наступны дзень Луіс Альберта ўспамінае размову з Вікторыяй. Яе довады здаліся яму пераканаўчымі. Так, Марыяна дапамагае гэтаму хлопчыку, але што з гэтага вынікае?

Луіс Альберта вырашае адправіцца да Бета і пагаварыць з ім па душах. Ён просіць Вікторыю пайсці разам з ім, яна згаджаецца.

Прыход Луіса Альберта вельмі ўстрывожыў сеньёру Чоле. Добра, што Бета няма дома. Аднак сеньёр Сальвацьера супакойвае яе. Ён проста хоча задаць яе сыну некалькі пытанняў. Хутчэй за ўсё, у мінулы раз ён паводзіў сябе ў адносінах да хлопчыка дрэнна.

Сеньёра Чоле, супакоіўшыся за лёс Бета, гаворыць, што яе сын зараз у сеньёры Марыяны. І калі сеньёр Сальвацьера хоча ў яго аб нечым спытаць, то можа знайсці Бета ў сваім доме.

Гэта паведамленне дзейнічае на Луіса Альберта, як чырвоная ануча на быка. Вось да чаго дайшла Марыяна! Яна ўжо не саромеецца прывесці каханка ў яго ўласны дом. Не, ён гэтага не пацерпіць. Яны атрымаюць па заслугах.

Вікторыя адразу заўважае перамену ў настроі Луіса Альберта. Ён заяўляе, што Марыяна запрасіла каханка да сябе дамоў. Большай знявагі ён і ўявіць сабе не можа.

Вікторыі трэба спяшацца на работу, але яна разумее, што ў такім стане Луіс Альберта можа зрабіць непапраўнае. Яна ўпэўнена, што ён пойдзе да Марыяны, а чым гэта скончыцца — толькі Богу вядома. Таму Вікторыя звоніць дону Альберта і просіць яго неадкладна паехаць да Марыяны, таму што яго сын можа нарабіць шмат недарэчнасцей.

СЯМЕЙНАЯ ПАРАДА

За вялікім сталом у доме Марыяны абедаюць пяць чалавек: Марыяна, Марысабель, Бета, Рамона і Марыя.

Бета вельмі скаваны. Яму яшчэ цяжка называць сеньёру Марыяну мамай.

Размова так ці іначай вяртаецца да Луіса Альберта. Марысабель лічыць, што Марыяна павінна адкрыць яму праўду. Марыяна пярэчыць. Муж вельмі зняважыў яе сваёй падазронасцю. Але бок Марысабель прымаюць Бета, Рамона і Марыя. Марыяна вымушана згадзіцца.

Абед закончыўся, Бета збіраецца дамоў.

СТРЭЛ

Дзверы адчыняюцца, на парозе стаіць Луіс Альберта. У руках у яго пісталет. Марыяна кідаецца наперарэз мужу, але ён паспявае стрэліць. Другі стрэл яму зрабіць не ўдаецца. Руку сына перахоплівае дон Альберта, які ўвайшоў у гэту хвіліну. Марыяна пытаецца ў Бета, ці не паранены ён.

«Не, мама», — адказвае Бета.

Луіс Альберта зусім разгублены.

«Мама», «сын» — ён нічога не разумее.

Марыяна адводзіць мужа ў бібліятэку, і паміж імі адбываецца размова. Луіс Альберта ў поўным адчаі. Значыць, ён ледзь не забіў уласнага сына. Ён просіць прабачэння ў Марыяны. Марыяна даруе мужу.

«Ты гэта зрабіла дзеля сына?» — раўніва пытаецца Луіс Альберта.

«Дзеля вас абодвух», — адказвае Марыяна.

Муж і жонка выходзяць з бібліятэкі. Луіс Альберта падыходзіць да сына і цалуе яго. У доме Сальвацьера запанавала радасць.

Марыяна, Луіс Альберта і Бета едуць да сеньёры Чоле. Марыяна гаворыць ёй, што цяпер Бета будзе жыць у іх доме.

«А як жа я?» — пытаецца Чоле.

«І вы, і Феліпа будзеце жыць разам з намі. У нашым доме ўсім месца хопіць», — адказвае Марыяна.

Марыяна, Луіс Альберта, Марысабель і Бета вяртаюцца з вяселля Джааны і Карласа. Іх сустракаюць Рамона і Марыя.

«У мяне такое ўражанне, як быццам мы таксама толькі што пажаніліся», — гаворыць Луіс Альберта і цалуе Марыяну.

Бета і Марысабель ідуць у другі пакой. Яны вяртаюцца з бакаламі шампанскага.

Шчаслівыя Марыяна і Луіс Альберта бяруць бакалы з рук сваіх дзяцей.

«А ты хацела б, каб цябе кахалі так, як бацька кахае маці?» — пытаецца Бета ў Марысабель.

«Якая ж дзяўчына гэтага не захоча», — адказвае яна.

«Тады ўсё будзе залежаць толькі ад цябе», — сказаў Бета.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

30 верасня

Беларускае тэлебачанне

14.05. «Я помню дзіўнае імгненне...» Фільм-канцэрт.
14.55. Навукова - папулярныя фільмы «Тайна затанулага горада», «Пекла над воблакамі».
15.55. «...І хлеб, і песня». Фільм-канцэрт.
16.30. Навіны.
16.35. «Кот Леапольд у сне і наяве». Мультфільмы.
16.55. Футбол. «Дынама» (Мінск) — КІМ (Віцебск).
18.50. «Музыка шкла». Кінанарыс.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Роднае слова.
19.50. Геракл. Культурызм—спорт для ўсіх.
20.25. Паэтычная гасцёўня. Новыя вершы чытае Галіна Каржанеўская.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Чорная ружа—эмблема маркоты, чырвоная ружа—эмблема любві». Маст. фільм 1-я і 2-я серыі. У перапынку **(22.30)** —НІКа.

Канал «Астанкіна»

14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Наш музычны клуб.
16.45. Як дабіцца поспеху.
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.10. «Багатыя таксама плачуць».
18.55. Кніжны двор.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Фільмы рэжысёра А. Вайды. «Попел». 2-я серыя.
21.50. «Чорная скрыня».
22.15. Футбол. Еўрапейскія кубкі.

Канал «Расія»

11.35. Рэтра. «Пявучыя гітары».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20—13.30. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Бізнес: новыя імёны.
15.15. Мульці-пульці.
15.30. Хрысціянская праграма «Вялікія пытанні жыцця».
16.00. «Погляд з аркестра». Аб творчасці М. С. Галаванава.
16.45. Там-там навіны.
17.00. «Далёкі Усход».
17.45. М-трэст.
18.00. «Давайце разбяромся».
18.15. Апазіцыя.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
20.40. На сесіі ВС Расіі.
21.05 і 22.20. Футбол. Кубак УЕФА. «Рапід» (Вена) — «Дынама» (Кіеў).
23.10. «Стракаты кацёл». Эстрадная праграма (Германія).

1 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Чорная ружа — эмблема маркоты, чырвоная ружа—эмблема любві». Маст. фільм 1-я і 2-я серыі.
16.30. Навіны.
16.35. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
17.00. Сёння—Міжнародны дзень пажылых людзей. «Дабрадзея».
18.00. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
18.30. Абласныя навіны (Гродна).
18.40. Зачытайце маё пісьмо...
18.45. Міжнародны дзень музыкі. Святочны канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі. У перапынку — Калыханка.
21.15. Панарама.
21.40. Да нацыянальнага свята кітайскага народа. Выступленне Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі Ван Сінда.
21.50. Тыдзень беларускага ўрада.
22.15. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... Дабрачынны канцэрт гуртоў «Уліс» (Мінск) і «Холі Джой» (Лондан).
23.40. НІКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Мы малюем». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. Дак. фільмы.
10.20. Наш музычны клуб.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». 3-я серыя.
12.35. «Каўбой». Фільм-балет.
12.55. «Звон адыходзячага лета». Маст. фільм. 2-я серыя.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. «Гісторыя і людзі». Мастацка-публіцыстычная праграма.
17.00. Навіны.
17.20. «Мелодыі сонечнага краю». Канцэрт казахскай музыкі.
17.50. «Казка на колах». Мультфільм.
18.05. «Багатыя таксама плачуць».
18.50. Дак. фільм «...На маім вяку...»
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Лато «Мільён».
21.05. Прэм'ера рубрыкі: «Кожны аб сваім».
21.20. Да Міжнароднага дня музыкі. «Адраджэнне».
23.00. Навіны.
23.20. Тэлескоп.
23.25. «Формула кахання». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Вольны час. «Календыянер».
8.05. Народная песня ў творчасці замежных кампазітараў. Дж. Гершвін.
9.05. Футбол. Кубак УЕФА. «Рапід» (Вена) — «Дынама» (Кіеў).
10.40. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТА.
11.10. «Жыццё-быццё».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Сігнал.
15.15. Мульці-пульці.
15.45. Пілігрым.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Рэтра. Спявае Уладзімір Макараў.
17.15. «Як жывеш, Уфа?»
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. Спецыяльны камерцыйны веснік.
20.30. Невядомая Расія. Да 100-годдзя з дня нараджэння М. Цвятаевай.
21.00. Ціхі дом.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.55. На сесіі ВС Расіі.
23.25. Ціхі дом (працяг).

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 196.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12